Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען — היינט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 144 | Łódź, Niedziela 23 czerwca 1929 r. | ז'בעטער יאהרגאנג | לאדז זונטאג, טו סיון תרפ"ט | Nr. 144

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71 — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

דער יום=טוב פון יודישען קינדער=דארף!

היינט, זונטאג, ד. 23 ה. ח. 3 א זייגער נאכמ. קומט פאר
אין „העלענובעק” דער חנוכת=הבית פון די נייע בנינים און דער

5=יאריגער יובילעאום

פון דער עקזיסטענץ פון אונזער אינסטיטוציע, צו וועלכען עס ווערען איינגעלאדענט אלע לאדזער יודען.

ווילט איהר פערברענגען א פאר שעה אויף דער פרישער לופט און גלייכצייטיג זעהן, ווי אזוי עס ווערען דערצויגען יודישע קינדער אויס'ן דארף. ווי אזוי עס ווערען פארגעברייט די צוקונפטיגע יודישע פויערים, קומט היינט, זונטאג קיין „העלענובעק”, בעטייליגט זיך אין גרויסען יום-טוב פון יודישען קינדער-דארף.

די פערוואלטונג פון אעטערנאט און פערמע אין „העלענובעק”.

בעמערקונג: די פייערונג קומט פאר ביי יעדען וועטער. צופאהרען קען מען מיט'ן זגערזשער טראמוואי ביז „העלענובעק”, אדער מיט די טפעצ. אויטאבוסען וואס וועלען שטעהן אויפן באלוטער מארק זגערזשער 50 הויז בערגער און פירען דירעקט אפ אין אינטערנאט אין „העלענובעק”.

אויף ראטעס! דאמענפאלטענס גומי=פאלטענס

גאבארדין, זיידענע, בערבערען, זאמש און אין אלע מאדערנסטע קאלירען, גאלאנטעריע, ינלענאנטע הערען= און דאמען=וועש, פאלדרעס, גאבעלין=דעקעס, שירעמס, זיידענשטאפען שוה=ווארען און ג. ווארען

עמפפעהלט

צו קאנקורענץ=פרייזען „קרעדיטפאל”, לאדז, פיעטריקאווער 70, פראנט, 2-טער שט. גינסטיגע בעדינגונגען.

אלע יודען מוזען דאס וויסען!

אז די איינאיינציגע ווארשטען=פאבריק פון די פעראייניגטע יודישע פליישער אין לאדז

געפינט זיך אונטער דער השגחה פון די לאדזער רבנים הרב ר' יוסעלע פיינער שליט"א, הרב ר' מרדכי ניסן קרול שליטא, און איז פערזעהען מיט די נאמנים ומשגיחים הרב ר' משה איטשע סטעמפקאווסקי נ"י, והרב ר' פנחס ב' ר' ישראל לייבעלע מארגענשטערן שליט"א

עמפפעהלט דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג צום זומער=סעזאן איהר גוט בעקאנטע

דויער=ווארשטען ווי אויך 2 מאל טעגליך פרישע אויפשניט

שטרענג כשר!!!

אונזערע געשעפטען געפינען זיך:

צענטראלע: פאבריק, קילינסקי 60, טעל. 37=65

פיליעס: פיעטריקאווער 54 טעל. 37=66. פאלודניאווא 9 טעל. 37=67. זגערזשער 2 טעל. 49=82. פיעטריקאווער 114 טעל. 37=68

מיט אכטונג

די פעראייניגטע יודישע פליישער אין לאדז

בעמערקונג פאר פראווינצער סוחרים! אונזערע ווארשט-אויסארבייטונגען זענען פערזעהען מיט אונזערע פירמאווע פלאמבעס.

TOWARZYSTWO AKCYJNE KURLANDZKIEJ OLEJARNI

w Wilnie założone w roku 1888

עמפפעהלט די בעקאנטע פון פאר דער מלחמה מארקע (Kalkuna)

ליין=אייל געפילטערט און געפרעסט | פאקאסט ריינער אייל, I סארט

פערטרעטער אויף דער לאדזער וואיעוואדזטווע

אינזש. סט. גראסבערג, לאדז, קילינסקי 89.

אלאקאל

אדער א גוטע סוטערינע אויף א פאקערן, פאר דירה-געלד, ווערט געזוכט צו דינגען. צו ערפאהרען בענעדיקטא 19, ביי ווײנריך

אכטונג! אלע געוועזענע חניכים

פון אונזערע אינטערנאטען ווערען אויפגעפאדערט צו ערשיינען היינט, זונטאג, 3 א זייגער נאכמיטאג אין „העלענובעק”.

פאר דער פערוואלטונג מ. רומכאווסקי.

דאנערשטאג, דעם 20 ד. ח. איז נאך לאנגע און שווערע ליידען געשטארבען אונזער לאנג-יעהריגער געשעצטער פרעזעס

נ"ע ד"ר עדמונד קראקאווסקי

אין דעם פערשטארבענעם פערלירען מיר א'ן עדעלען, פלייסיגען און איבערגעגעבענעם טוער, וועלכער האט אין משך פון א רייה יאהרע אנגעפיהרט מיט אונזער אינסטיטוציע, ביז ער האט זי געבראכט צום איצטיגען וואוילשטאנד.

עהרע זיין אנדענקען!

צו דער לויה וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 23 ד. ח. 12 א זייגער ביי'טאג פון טהרה-הויז, ווערען אלע מיטגלידער געבעטען פינקטליך צו קומען, כדי אפצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון דער חברה „מחסה לזקנים”.

קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל

איז נעכטען געעפענט געוואָרען אין וואַרשאַ

בעגייסטערטע רעדעס פון עמיל וואַנדערוועלדע און זיין פרוי

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). היינט פאַרמיטאָג איז געעפענט געוואָרען די קאָנפערענץ פאַר'ן אַרבייטענדען א"י. די יפייערליכע ערעפנונג איז פאָרגעקומען אין קאַמינסקים טעאַטער. צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען אַכט הונדערט דעלעגאַטען. פון דריי הונדערט שטעט. די גרעסטע פראַקציע בילדען די רעכטע פועלי ציון, די גרופּע דת ועבודה (הפועל המזרחי) האָבען צוגעשיקט אַ מעלדונג אַז זיי וועלען צו דער פייערליכער ערעפנונג נישט קומען צוליב שבת. אַ מאַנדאַט פון אַ שטעטעל האָט בעקומען אויך רעפ. גרינבוים, ער איז אָבער צו דער קאָנפערענץ נישט געקומען. אַרום האַלב פינף זענען צו דער קאָנפערענץ געקומען דער געוועזענער בעלגישער מיניסטער און סאָציאַליסטישער פיהרער עמיל וואַנדערוועלדע מיט זיין פרוי. ביי זייער אָנקומען זענען פון אַנטקעגען דעם טעאַטער געפאַלען שטיינער און איין שטיין איז געפאַלען פאַר וואַנדערוועלדעס פיס. ווער ס'האָט געוואָרפען די שטיינער איז נישט פעסט געשטעלט געוואָרען.

די לינקע פועלי ציון האָבען זיך אין דער קאָנפערענץ נישט בעטייליגט און פערשפרייט אַן אויפרוף וועגען זייער שטעלונג צו דער קאָנפערענץ. די קאָנפערענץ האָט געעפענט דער פאָרשטעהער פון דער הסתדרות ה' בן צבי, נאָך איהם האָט גערעדט שפרינצאַק, וועלכער האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף דער אינטערוויו פון בונד „ביי וואַנדערוועלדע, אַז ער זאָל נישט אויפטרעטען אויף פעראַנשטאַלטונגען וועגען א"י. נאָכדעם האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט די פרוי פון עמיל וואַנדערוועלדע, ד"ר וואַנדערוועלדע וועגען דער אַרבייטער-פרוי אין א"י. דערביי האָט זי זיך זעהר וואַרעם אָפּגערופען וועגען דער טעטיגקייט פון „הרסה", נאָכדעם האָט בעקומען דאָס וואָרט דער סאָציאַליסטישער פיהרער עמיל וואַנדערוועלדע. דער עולם האָט איהם איינגעאָרדענט אַ שטורמישע אָוואַציע.

וואַנדערוועלדע האָט גערעדט וועגען דעם, וואָס ער'האָט געזעהן אין א"י מענשען מיט אַ וועלטענער בעגייסטערונג. ער איז איבעראַשט פון אַלעם וואָס ער האָט געזעהן בפרט פון די לייסטונגען פון די דאָרטיגע אַרבייטער. רעדענדיג וועגען דער ציוניסטישער טעטיגקייט האָט ער אַרויסגעוויזען אַ זעלטענע אָריענטאַציע אין ריין ציוניסטישע ענינים. וואַנדערוועלדע איז אַן אָנהענגער פון דער פערברייטערטער אַגענץ און האָט אין זיין רעדע פאָלעמיזירט מיט דער ריכטונג „על המשמר". די רעדע פון וואַנדערוועלדע, וועלכע האָט געדויערט ביי אַ שעה צייט איז געווען פיל מיט לויב-ווערטער פאַר'ן יודישען אַרבייטער, וועלכער איז בערופען צו שפּילען אַ וויכטיגע ראָלע אין אינטערנאַציאָנאַלען לעבען. וואַנדערוועלדס שטאַרקע רעדע איז איבערגע-זעצט געוואָרען אויף יודיש און האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם.

די קאָנפערענץ האָט בעקומען בעגריסונגען פון פיהרער פון די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען רענאָדעל, פון לעאָן בלום, פון פאָרזיצער פון דייטשען פאַרלאַמענט פאַול לעבע א. אַנד. מ'האָט ערוואַרט, אַז צו דער קאָנפערענץ וועט קומען אויך דער פיהרער פון די פ.פ.ס. רעפּ. ניערזשאַלקאָווסקי, ער איז אָבער נישט געקומען.

צום סוף פון דער קאָנפערענץ איז געקומען צו אַ שטיקעל אינצידענט מיט די רעכטע פועלי ציון, ביי בײדע ערשטע רעדנער, בן צבי און שפרינצאַק האָבען זייערע רעדעס געהאַלטען אין העברעאיש. די פ.צ. האָבען געוואָלט בעקומען אַ וואָרט אין יודיש, זיי האָבען עס אָבער נישט בעקומען און ס'איז צוליב דעם ענטשטאַנען אַ טומעל.

וואַנדערוועלדע וועגען ציוניסטישע ענינים

זיין געשפרעך מיט רעפּ. לעאָן רייך

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). רעפּוטאַט לעאָן רייך איז היינט געווען ביי וואַנדערוועלדע און מיט איהם געהאַט אַ לענגערען שמועס. בעת'ן שמועס האָט וואַנדערוועלדע אַרויסגעוויזען אַ טיפע אָריענטאַציע אין ציוניסטישע ענינים, וואָס ס'איז זעלטען צו טרעפען ביי אַ נישט-יודען. אינ'ם געשפרעך האָט אויך אָנטיילגענומען פרוי ד"ר וואַנדערוועלדע. זי האָט אַ ב ערקלערט, אַז אינ'ם בוך, וועלכען וואַנדערוועלדע האָט אָנגעשריבען וועגען א"י נאָך זייער צוריקקומען פון דאָרט, האָט זי אָנגעשריבען אַ גאַנץ קאַפּיטעל.

וואַנדערוועלדע האָט זיך אינטערעסירט מיט די לעצטע געשעהענישען אין לעמבערג מיט דעם אינערליך ציוניסטישען לעבען אין פּוילען און האָט ערקלערט, אַז ער וועט אַרויסטרעטען ראַנערשטאָג מיט אַ רעפעראַט וועגען ציוניזם, צו וועלכען ער האָט איינגעלאַדען אויך דעם רעפּ. רייך.

וואַנדערוועלדע דערצעהלט, אַז ער קען פערזענליך דעם פאָרזיצער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פּראָפ. חיים ווייצמאַן וועלכען ער האַלט פאַר איינעם פון די גרעסטע פערזענליכקייטען אין אייראָפּאַ.

פּראָצעס געגען מיניסטער טשעכאָוויטש

מאַרשאַל פּילסודסקי וויל קומען צום פּראָצעס

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש). ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען וועט דער פּראָצעס געגען דעם געוו. מיניסטער טשעכאָוויטש אין מלוכה-טריבונאַל פאָר קומען דעם 26. ה. ח. 11 אַ זייגער אינדערפריה אין זאַל פון העכסטען געריכט. אַלס עדות זייערען אַ רויסגערופען אומילאַנאָווסקי פון דער העכסטער מלוכה-קאָנטראָל, דער וויצע-פינאַנץ-מיניסטער ד"ר גראַדינסקי, וויצע-דירעקטאָר פון ביורזשעט-רעפּאַר-טאַמענט אָסאָווסקי, די מיניסטאָרען סקלאַדקאָווסקי, קוויאַטקאָווסקי, און געוו. מינ. יורקעוויטש, מאַרשאַלעק ראַשינסקי און פיל אַנדערע. אַן אויוואַציע פון געריכט איז אויך אַרויסגעשיקט געוואָרען צו מאַרשאַל פּילסודסקי, וועלכער האָט ערקלעהרט, אַז ער וועט קומען אין געריכט.

מורא'דיגער שטורם אין קראָקא און קעלץ

מאַכט געוואַלדיגע הזיקות

קראָקאָ, 23. (טעלעפאָניש). פרייטאָג 6 אַ זייגער אינדערפריה איז איבער קראָקאָ אַדורך אַ שרעקליכער שטורם מיט אַ גוס רעגען, וועלכער האָט אָנגעמאַכט אומגעהויערע שאָדענס. אַלע קעלערן זענען פערגאָסען געוואָרען, דער שטורם האָט געדויערט 2 און אַ האַלבע שעה. אַ דונער איז אַריין אין אַ קירך, וועלכע האָט אָנגעהויבען צו ברענען. די טעלעפאָנישע פערבינדונג איז איבערגעריסען געוואָרען, די שאָדענס זענען נאָך נישט בערעכענט.

סאָסנאָוויץ, 23. (טעלעפאָניש). אין דער קעלצער וואָיעוואָדזטווע איז אַדורך אַ געוואַלדיגער שטורם, וועלכער האָט געמאַכט אומגעהויערע שאָדענס.

שרעקליכע פאַמיליען-דראַמע צוליב 25 טויזענד לעי

בוקאַרעשט, 22. (ספּ. טעל.) אַ שרעקליכע פאַמיליען-טראַגעדיע האָט זיך אָפּגעשפּילט אין רומענישען שטעטעל האַלמאַגע.

אַ פויער האָט אַהיימגעבראַכט פון מאַרק 25 טויזענד לעי און דאָס געלד אַוועקגעלעגט אויפ'ן טיש. ווינס אַ זעקס-יעהריג יונגעל האָט זיך געשפּילט מיט'ן געלד און עס אַריינגעוואָרפען אין פייער, דער פויער איז געוואָרען אַזוי אין כעס, אַז ער האָט מיט אַ האַק אויפ'ן אָרט דערהרגעט דאָס קינד, אין דערזעלבער צייט האָט די פרוי פון פויער געבאָדען איהר קליין קינד, ווען זי האָט געזעהן דאָס אומגליק, איז זי אַרויסגעלאָפען פון שטוב און דאָס קינד איז דערטרונקען געוואָרען. די מוטער האָט נישט געקענט אויסהאַלטען די צרות און זי האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין ברונעם. דער פויער אַליין האָט זיך דערנאָך דערשאָסען.

פּאַדערעווסקי קומט קיין פּוילען

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש). אין די נאָהענטסטע טעג קומט קיין פּוילען דער געוועזענער פּרעמיער איגנאַצי פּאַדערעווסקי.

מאָנטאָג — אַ זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש). מאָנטאָג קומט פאָר אַ זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט, אויף וועלכער עס וועט אויך אָנוועזענד זיין דער מאַרשאַל פּילסודסקי. עס וועלען בעטראַכט ווערען אַ רייה זעהר וויכטיגע ווירטשאַפטליכע פראַגען.

אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי אין אורלויב

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש) דער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי איז אַרויסגעפאָהרען אין אורלויב. זיין אורלויב וועט ער פערברענגען אין פראַנקרייך.

דער טערמין פון מעכאַניזירען די בעקערייען

איז פערלענגערט געוואָרען

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער טערמין וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויף צו מעכאַניזירען די בעקערייען אין פּוילען ווערט פערלענגערט. די סבה פון אָפּרופען דעם טערמין איז די, וואָס די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס האָבען נישט געקענט בעקומען די נויטיגע קרעדיטען וואָס זענען נויטיג אויף אַדורכצופיהרען די געפאָדערטע אינוועסטיציעס.

אַרבייטסלאָזע-אונרוהען אין פּלאָצק

פּלאָצק, 22. (טעלעפאָניש) פאַר'ן מאַגיסטראַט זענען פאָרגעקומען אונרוהען פון אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען געדויערט אַ גאַנצען טאָג. די פּאָליציי האָט פונאַנדערגעיאָגט די אַרבייטער, וועלכע האָבען דעמאָנסטרירט פאַר'ן מאַגיסטראַט און פערבאַריקאַדירט דעם שטאָט-פּרעזידענט.

Dr. DONCHIN

מאַניושקי 1, טעלעפאָן 97-9

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערע קראַנקהייטען

נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און 4–7 נ.מ.

זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Ciechocinek

וואָלאַצלאַוועקאַ-גאַס — ווילאַ „Wiktorja"

Dr. med. W. Łaski

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1-טען יוני 1929. 2778

שאַכטעל-מאַכער-מייסטער-קאָרפּאָראַציע אין לאָדז זאַוואַדזקאַ 5

בעקאַנטמאַכונג.

מיר מאַכען בעקאַנט, אַז ס'איז לעגאַליזירט געוואָרען די

קאָרפּאָראַציע (צעך) פון שאַכטעל-מאַכער-מייסטער

אויף שטאָט לאָדז און אומגעגענד ביים צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד אין לאָדז, זאַוואַדזקאַ 5, אונטער'ן לויף-ניכער 29 2856.

מיר רופען אַלע אונזערע מיטגלידער אויף

דרינגענדע פערזאַמלונג

מאָנטאָג, דעם 24 יוני ה. י. פּונקט האַלב 8 אָוונט אין לאָקאַל פון פערא"ן זאַוואַדזקאַ 5. מיט אַכטונג די אָפּיעקון-קאָמיסיע.

קאָלאָניאַל-הענדלער-פערבאַנד

15 צעגעלניאַנאַ 15

היינט, זונטאָג, דעם 23 טען יוני ד. י., 6 אַ זייגער אין אָוונט

קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג

טאָג-אָרדנונג: וויכטיגע רעפעראַטען און בעריכט וועגען דער טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון שטייערן און אינטערווענצען, רעגיסטראַציע פון פערלעגענע שטייערן. 1808 די פערוואַלטונג.

אַכטונג, שטריקער!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז ס'האָט זיך געגרינדעט

אַ שטריקער-סעקציע

ביים צענטער. האַנדווערקער-פערבאַנד, זאַוואַדזקאַ 5.

איינשרייבונגען יעדען טאָג, אויסער פרייטאָג און שבת, פון 7 ביז 9 אין אָוונט. 8080 די סעקציע.

Dr. med. H. LAJCHTER

צאָהן-כירורג

דזיאַמלע-, קין-, גימען- און צאָהן-קראַנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 40-65

od 1½—5 po poł. 4604

בעקאַנטמאַכונג.

היינט, זונטאָג, ד. 23. יוני, 11 אַ זייגער פאַרט. וועט פאָרקומען

דער פייערליכער אַקט

אין דער שולע פון די טויב-שטומע, זשעלאַנאַ 23.

די פערוואַלטונג בעט צו קומען די אַלע וועלכע אינטערעסירען זיך מיט דער דאָזיגער אינסטיטוציע.

8076

ד"ר מ. קאַליש

צאָהן-אַרצט

זשעראָמסקיעגאָ 37

(פּאָנסקאַ)

נעמט אָן פון 1 ביז 2 נ"מ און פון 7 ביז 8 אָוונט.

זונטאָג און חגא פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג.

3 3 3

אין דעם אויפרוף פון ד' סיון התרפ"ט פון ראש-הרבנות אין ארץ ישראל

הרב הגאון אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א

צו דעם פּוילישען יודענטום, בעט ער צו שטימען פאַר דער מזרחי'סטישער ליסטע Nr. 3 ווייל דער מזרחי איז לעת-עתה די איינציגע אָרגאַניזאַציע, וועלכע קעמפט אין די רייהען פון די ציונים פאַר דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל על טהרת-הקודש. יעדער שוקל קאָן פערגרעסערען דורך אָפּגעבען זיין שטים פאַר דער ליסטע Nr. 3 דער כח פון דעם מזרחי וועלכע וועט פאָדערן אויף דעם 16-טען ציוניסטישען קאָנגרעס אין אין ערשטער ליניע צו פערווירקליכען דעם בנין הארץ און תחיית עם ישראל אויף דעם מקור התורה.

בעת די וואַהלען צום 16. ציוניסטישען קאָנגרעס

זונטאָג, דעם 30 יוני

שטימט און אַגיטירט פאַר דער ליסטע № 3

טראָצקי בלייבט אין טערקיי

ענגלישע רעגירונג ערלויבט ניט צו קומען קיין ענגלאנד

לאָנדאָן, 22. (אַטע) טראָצקי האָט נעכטען בעקומען אַ דעפּעשע פון זיין ענגלישען פֿערטרע־טער, אַז די ענגלישע רעגירונג האָט פּאָרלויפיג אָפּגעזאָגט די ערלויבניש, אַז טראָצקי זאָל זיך בעזעצען אין ענגלאַנד.

ענדליך... אמאָל

קאָנפיסקירט דעם שבת־קוריער

בידגאָשטש, 23 (י.ט.א. טעלעפאָניש) פֿאַר אַנ'ארטיקעל וועגען די געשעהעניש אין לעמבערג איז קאָנפיסקירט געוואָרען דער „שבת־קוריער". דער „שבת־קוריער" ווערט קאָנפיסקירט צום ערשטען מאָל זייט ער ערשיינט.

שיער נישט א בלוט־בלבול

אין אַ ליטוויש שטעטעל

קאָוונאָ, 23 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). אין קראַשטש, שאַוולער קרייז איז פֿערפאַלען געוואָרען אַ קריסטליך קינד. צווישען דעם המון האָבען זיך פֿערשפּרייט קלאַנגען, אַז דאָס קינד איז ערמאָר־דעט געוואָרען דורך די יודען. די פּאָליציי האָט געזוכט דאָס קינד אין בית־מדרש אין ארון־קודש.

דאָס קינד האָט זיך שפּעטער געפונען אין אַ קריסטליך־הויז.

ווידער א לופט־רייזע קיין אַמעריקאַ

דאסמאל שפּאַנישע פליהער

לאָנדאָן, 22. (אַטע) די שפּאַנישע לופט־פליהער, וועלכע זענען נעכטען 4 אַ זייגער אָפּגע־פלויגען קיין אַמעריקאַ, האָבען זיך אָהן שטערונגען דראָפּגעלאָזט אויף די אַזאָרען, פון דאַנען פליהען זיי קיין ניו־יאָרק.

אין אַמעריקאַ פּראָטעסטירט מען

געגען די „פערפאָלגונגען" אויף סטו־דענטען אין מזרח־אייראָפּא

ניו־יאָרק, 23 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די קריסטליכע סטודענטען האָבען איינגעאָרדענט אַ פּראָטעסט־מיטינג געגען די לעמבערגער געשעהע־נישען. ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע רע־זאָלוציע געגען די פערפאָלגונגען אויף יודישע סטודענטען אין מזרח־אייראָפּא.

פּאַרלעזונג פון מארשאל פּיל־סודסקי דורך ראַדיא

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש) אין צוזאַמענ־האַנג מיט דעם צוזאַמענפאָהר פון די צענטרען פֿאַר פיזישער ערציהונג און מיליטערישע צוגרייטונג, האָט מאַרשאַל פּילסודסקי נעכטען דורך ראַדיאָ גע־האַלטען אַ פאָרלעזונג וועגען קינדער־ערציהונג.

געוו. קעניג אמאנולאה

אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּא

לאָנדאָן, 22. (אַטע) דער געוועזענער קעניג אַמאַנולאַה איז אויף אַ שיף היינט אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּאַ. די געזעגענונג מיט זיינע טריי־געבליבענע פריינד איז געוועזען זעהר אַ דראַמאַטישע.

הילפס־קאָמיטעט אין קעלץ

קעלץ, 23. (יט"א טעלעגראַפיש). דאָ האָט זיך געגרינדעט אַ הילפס־קאָמיטעט פֿאַר די נשרפים בראָש פון הילפס־קאָמיטעט שטעהט דער אָרטיגער רב. דער קאָמיטעט האָט זיך געווענדעט מיט אַ הילפס־רוף נאָך אַמעריקאַ און צו די יודען אין פּוילען.

געשטאָרבען א. מ. גאָלדרייך

איינער פון די גרינדער פון אַרבייטער־רינג

ניו־יאָרק, 23. (יט"א טעלעגראַפיש).

דאָ איז געשטאָרבען א. מ. גאָלדרייך, איינער פון די גרינדער פון'ם אַרבייטער־רינג. דער פער־שטאָרבענער שטאַמט פון פּוילען, ער האָט זיך בע־טייליגט אין דער פּאַריזער קאָמונע, געווען מיטגליד פון דער רויטער נאַציאָנאַלער גוואַרדיע.

געשטאָרבען פּראָפ. לעווידאָרן

בערלין, 23. (יט"א טעלעגראַפיש). אין על־טער פון 66 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען דער וועלט־בעריהמטער רענטגענאָלאָג פּראָפ. לעווידאָרן. מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט ער זיך בעת אַנ'עקס־פּערימענט אָפּגעבּרענט ביידע הענד.

געשטאָרבען א ציוניסטישער וועטעראַן

ירושלים (יט"א) אין פּתח־תקוה איז גע־שטאָרבען צבי כהן, איינער פון די ציוניסטישע וועטעראַנען און אַ נאָהענטער פריינד פון דר. הערצל.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעיץ.

גאַסטראָלען פון בעריהמטער סובּרעטין און געזאַנגס־ליבּהאַבער

ווירא קאַניעווסקא

און פּאָול ברייטמאַן

מיט'ן אנטייל פון מאַקס בריז.

טויזענדער מענשען האָבען בעוואונדערט די הערליכע פּיעסע! צום לעצטען מאָל!

היינט, זונטאג, דעם 23־טען, 9 אַ זייגער אין אָוונד

דאס חזנ'דל

אין 3 אַקטען פון שטיינבערג מיט געזאַנג און טענץ. ראָל „שלמה'לע"—ווירא קאַניעווסקאַ, דוד—פּ. ברייטמאַן

מאָנטאג, דעם 24־טען, 9 אָוונד גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

די שטאַרק בעל. פּיעסע אין לאָדז ווירא קאַניעווסקאַ די איינציגע אין דער ראָל אַלס

ציפּקע פייער

אין 4 אַקטען פון קאַליך. ראָל „מילטאָן"—פּ. ברייטמאַן.

דינסטאג, דעם 25־טען, ווערט נישט געשפּילט.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרוי'ען: בעזמאַן, מאַריסאַיא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַרעני, קאַמפּאַניעיץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאָסקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעיץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

אַנאָנס!!! אין פאָרבּערייטונג „די יודישע שיקסע" און דער לעצטער אַמעריק. שלאַגער „רייזעלע פון יאַפאָ"

הלואה פון 210 מיליאָן פאַר דייטשלאַנד

בערלין, 23. (ספ. טעל.) אַ באַנקקאָנ־סאָרציום אונטער דער אָנפיהרונג פון דער מענ־דעלסאָן־באַנק האָט געגעבען דער דייטשער רעגירונג אַ הלואה פון 210 מיליאָן מאַרק אויף 1 יאָהר צייט. די פּראָצענטירונג בעטרעפט 7 און אַ האַלב פּראָצענט.

6 טויזענד מארגעס וואַלד

שטעהען אין פלאַמען

בערלין, 22. (ספ. טעל.) אין רימבעלס־בורגער קרייז אין פּרייסיש פּאָמערן איז אויסגע־בראָכען אַ גרויסע וואַלד־שרפה וועלכע האָט זיך פערשפּרייט מיט אַ געוואַלדיגער שנעלקייט. 6000 מאָרגעס וואַלד שטעהט אין פלאַמען. די רעטונגס־אַקציע איז נישט בכוח געווען אויפצוהאַלטען די שרפה.

מורא'דיגע שרפה אין א שפּיטאָל

100 מענשליכע קרבּנות

לאָנדאָן, 23. (ספ. טעל.) פון קאַנטאָן ווערט מיטגעטיילט, אַז אין קעלער פון דער געביידע אין שפּיטאָל איז פאָרגעקומען אַ געוואַלדיגער אויפרייס וואָס האָט געקאָסט ביז הונדערט קרבּנות. צווישען די אומגעקומענע געפינען זיך ביז פערצינ פּאָליציאַנ־טען. נאָכ'ן אויפרייס איז ענטשטאַנען אַ שרפה, וואָס האָט כּאַלר אַרומגעכאַפּט אַלע געביידעס. ס'זענען אומגעקומען די פייערלעשער און מיליטער. די צאָהל קרבּנות איז נאָך גענוי נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען, ווייל די אַרויסגעראַטעוועטע קראַנקע האָט מען אַריבערגעטראָגען אין פערשידענע שפּיטאָלען.

אונטער די חורבות געפינען זיך נאָך טויטע קערפּער.

ענטגילטיג בעשטעטיגט

דעם שחיטה־פערבאָט אין נאָרוועגיען

אָסלאָ, 23. (יט"א טעלעגראַפיש). די אויבערשטע פּאַלאַטע האָט בעשטעטיגט דעם שחיטה־פערבאָט וואָס איז אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן פּאַרלאַמענט.

ד"ר דראָבנער פערמשפּט

אויף 1 יאָהר תפיסה

בידגאָשטש, 22. (טעלעפאָניש) אויף דער היינטיגער זיצונג פון קרייז־געריכט איז דער געוועז־זענער פּאָרזיצער פון דער אומאָפּהענגיגער סאָציאַליס־טישער פּאַרטיי ד"ר דראָבנער פערמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר תפיסה פאַר אַנטירען געגען דער מלוכה־אָרדנונג.

צוזאַמענשטויס צווישען שטריי־קענדע און פּאָליציי אין גריכענלאַנד

אַטען, 22 (א. וו.) די שטרייקענדע אַרביי־טער האָבען אָפּגעוואָרפען די בעדינגונגען וואָס זענען זיי פאָרגעלעגט געוואָרען דורך דער רעגי־רונג, ס'איז געקומען צו אַ בלוטיג צוזאַמענשטויס צווישען די שטרייקענדע און פּאָליציי.

געגרינדעט אַראַבּישע באַנק אין חיפה

חיפה (יט"א) לויט דער איניציאַטיוו פון דער אַראַבּישער האַנדעלס־קאַמער, איז דאָ גע־גרינדעט געוואָרען אַנ'אַראַבּישע פאָלקס־באַנק מיט אַ גרונד־קאַפּיטאַל פון 20 טויזענד פונט.

פערבאַנד צו שטיצען יודישע סטודענטען

ניו־יאָרק 23 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דאָ איז געשאַפען געוואָרען אַ פערבאַנד צו שטיצען די יודישע סטודענטען אין מזרח אייראָפּא, וואָס האָבען געליטען פון פערפאָלגונגען, אין דער ערשטער רייה די סטודענטען פון פּוילען און עסט־רייך. צום פערבאַנד געהערען יודען און נישט יודען.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

עהמט אָן פון 8–$9^1/_2$ פריה און פון $3^1/_2$–$4^1/_2$ נאָכמ׳

פּראָטעסט־פערזאַמלונגען אין טיפליס

געגען די געשעהענישען אין לעמבערג

מאָסקווע, 23. (יט"א טעלעגראַפיש). טיימס איז מודיע פון טיפליס, אַז דאָרט איז פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט־פערזאַמלונג געגען די געשעהענישען אין לעמבערג. אין דער פערזאַמלונג האָבען אַנטייל־גענומען גרוזינער, יודען, אַרמענער און פּאָלאַקען.

וואָלדעמאַראַסעס מלוכה ווערט טעטיג

קאָוונאָ, 23 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). די פּאָליציי האָט פעראָרדענט צו בעזייטיגען אַלע יודישע אויפשריפטען פון די שילדען. די פער־אָרדנונג האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע אויפרע־גונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג.

זעלבּסטמאָרד אין תל־אביב

תל־אביב, (י.ט.א.) דאָ איז בעגאַנגען זעלבּסטמאָרד אברהם איזראַלאַנט, 45 יאָהר אַלט. די סבּה פון זעלבּסטמאָרד איז געדריקטע עקאָנאָ־מישע לאַגע. דער זעלבּסטמערדער האָט איבער־געלאָזען אַ פרוי מיט 2 קינדער.

30 יאָהר איזראַעליטישער לעה־רערינס־היים אין בערלין

בערלין, (י.ט.א.) דאָ איז געפייערט גע־וואָרען דער 30־יעהריגער יובילעאום זייט דער גרינדונג פון דעם „איזראַעליטישען „לעהרערינס־היים". די פייערליכע יובילעאום־רעדע האָט גע־האַלטען ראַבינער דר. ווייסע.

זשומא קראַנקהייט אויף שיפען

לאָנדאָן, 22 (אַטע) אויף עטליכע שיפען וואָס פאָהרען פון אַרגענטינאַ קיין אייראָפּאַ האָט מען נאָטירט דזשומא־קראַנקהייט.

ארץ־ישראל־קאָמיטעט אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זי־צונג פון „באָרד אָף דעפּיוטיס" (וועד הקהלות אין ענגלאַנד) איז אויסגעהערט געוואָרען אַ בעריכט פון ארץ־ישראל־קאָמיטעט. דער קאָמיטעט האָט פעסטגעשטעלט, אַז די אונטערהאַנדלונגען, וואָס זענען געפירט געוואָרען צווישען די ציוניסטישע עקזעקוטיווע און די פערשידענע נישט ציוניסטישע גרופּירונגען וועגען דער קאָנסטיטוציע פון דער „דזשואיש איירזשענסי", האָבען געבראַכט צו אַ בעפרידיגענדען אָבמאַך אין דעם גרעסטען טייל און אין די וויכטיגסטע פּונקטען.

בעשפייזען און בעקליידען די קינדער פון די יודישע קאָלאָניסטען אויף אוקריינע.

מאָסקווע, (יט"א) קיין מאָסקווע האָט זיך צוריקגעקעהרט די „אָזעט"־קאָמיסיע אויף פאָר־שען די לאַגע אין די יודישע קאָלאָניעס אויף אוקראַי־נע. דער פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע ה' קאַמענ־שטיין האָט אין זיין בעריכט פאַר „אָזעט" פעסט־געשטעלט, אַז עס איז נויטיג אַ סומע פון 160 טויזענד רובעל אויף בעשפייזונג און בעקליידונג פון די יודישע קאָלאָניסטען־קינדער ביז'ן נייעם תבואה־שניט.

אין אַ געשפּרעך מיט'ן יט"א־קאָרעספּאָנדענט האָט ה' קאַמענשטיין מיטגעטיילט, אַז די קאָמיסיע האָט בעזוכט 22 יודישע קאָלאָניעס אין די קרייזען קריוואָראָג, כערסאָן, זאַפּאַראָזשע א. אַנד. פון די 160 טויזענד רובעל וואָס מוז געשאַפען ווערען ביז'ן נייעם שניט אויף בעשפייזען און בעקליידען די קינ־דער פון יודישע קאָלאָניסטען, וועט דער „אָזעט"־אַסיגנירען 25 טויזענד רובעל, די איבריגע — דער רויטער קרייץ, „אַגראָ־דזשאָינט", „יקא" און „קאָמ־זעט". בכלל איז די לאַגע אין די יודישע קאָלאָניעס אַ גוטע. די קאָלאָניסטען זענען האָפנונגספול. דער היי־יעהריגער שניט וועהט אויס צו זיין אַ גוטער.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער־שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קווארץ־לאַמפּ (האָר־אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונד.

יאָהרג.
23 יוני 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

יאָהרג.
23 יוני 1929

שלום אַש און פּילסודסקי

דער האָזיגער פערגלייך בעט זיך פון זיך אַליין. מיט עטליכע טעג צוריק איז ווי בעוואוסט פּילסודסקי אַרויסגעטרעטען מיט אַ גערעכטער טענה צו די פּוילישע שריפטשטעלער, פאַרוואָס האָבען זיי אויף זייער פּויזנער צוזאַמענפאָהר מיט אַיין וואָרט נישט רעאַגירט אויף די ווילדע מעשים פון די פּויזנער כולי־גנעם, וועלכע זענען אָפּגעטון געוואָרען אין זעלבען טאָג, ווען די פּוילישע שרייבער האָבען אָפּגעהאַלטען זייער צוזאַמענפאָהר.

דערויף האָט דער פּרעזידענט פון צוזאַמענפאָהר דער בעקאַנטער פּוילישער שריפטשטעלער יוליוש קאַדען־באַנדראָווסקי געענטפערט מיט אַ סקאַנדאַלעזען בריף, וואָס הייסט, אויף פּראָסט לשון, געדרייט מיט דער צונג. כדאי צו ברענגען אַזאַ ציטאַטע:

„דאָס וואָס עס האָבען געמוזט ביי יעדער געלעגענהייט מאַניפעסטירען אינ'ם צאַרישען רוסלאַנד די רוסישע שריפטשטעלער — דאָס דאַרף — צום גליק — נישט אַריינגעהן אינ'ם קרייז פון דער טעטיגקייט פון די פּוילישע ליטעראַטען, וועלכע שאַפען אין אַ קאָנסטיטוציאָנעלער מלוכה".

אַ קאָנסטיטוציע דאָס איז, הייסט עס, אַ אוניווערסאַלער מיטעל אויף אַלע קראַנקהייטען. בעפאַלען ענדעקישע סטודענטען יודען, טאָר זיך אַ פּוילישער שריפטשטעלער ניט מישען: קאָנסטיטוציע. אַ וואונדער אָבער, ווי אַזוי האָט די פּוילישע פּרעסע און פּוילישע שריפטשטעלער — און די דייטשע אויך — פּראָטעסטירט געגען די אָנפאַלען אויף די פּוילישע אַרטיסטען אין אָפּעלן. ווען דאָך קיינער נישט זאָגען, אַז דייטשלאַנד איז אַ ווייניגער קאָנסטיטוציאָנעלער מלוכה, ווי פּוילען...

משמעות, אַז ה' באַנדראָווסקי אַליין האָט איינגעזעהען, אַז דער האָזיגער אַרגומענט זיינער איז נאָך נישט אַזאַ געהויבענער און ער בענוצט נאָך אַנדערע: אין דעם פאַל, שרייבט ער, וואָלט דער אַרויסטריט פון די פּוילישע שריפטשטעלער געהאַט אַ פּאָליטישער טאַם, און פאַר „פּאָליטיק" האָט דער מאַנאַטאָר קאַדען־באַנדראָווסקי שטאַרק מורא.

דאָס, וואָס קאַדען־באַנדראָווסקי האָט נישט דערזאָגט, איז געקומען זיין קאָלעגע שלום אַש און מיט'ן פולען מויל אויסגעטייטשט פאַר וועלכער „פּאָליטיק" די פּוילישע סאַנאַציע האָט מורא. שלום אַש רעדט נישט וועגען פּילסודסקי'ן, ער רעדט, ווי אונזערע לעזער איז בעוואוסט, וועגען דעם פאַריזער מיטינג, אָבער ער זאָגט נאָר אַרויס מיט אַ נאַגנער מויל, דאָס וואָס באַנדראָווסקי זאָגט מיט אַ האַלבער מויל. ווער עס פּראָטעסטירט געגען די ענדעקעס, דער צילט אין פּוילען.

קיין רעגירונג, שרייבט שלום אַש, קען נישט שאַפען דעם שלום. אַ רעגירונג קען בעשיצען פון אָנפאַלען. זי קען זיך האַלטען ביים געזעץ־פּסוק, אָבער קיין נייע האַרץ קען זי נישט אַריינגעבען אין איהרע בירגער. דאָס האַרץ קען נאָר בעשאַפען ווערען און וואַקסען צו דער געגענזייטיגער פערשטענדיגונג דורך סימפּאַטיע. דער שלום פון פּעלקער קען נישט בעשאַפען ווערען דורך אָפּמאַכען מיט רעגירונגען. אָדער פערשטענדיגען זיך מיט פּאַרטייען. רעגירונגען פערשווינדען, פּאַרטייען פערגייען — דאָס פאָלק בלייבט אייביג. און ווילען מיר שלום, בעדאַרפען מיר איהם זיך נישט אויסדינגען ביי פּאַרטייען אָדער רעגירונגען, נאָר איינפלאַנצען אין די הערצער פון די מענשען.

יאָ, זעהר געערטער שלום אַש, איך מיר, האָסען מיט'ן גאַנצען האַרצען די אַלע, וועלכע „ווילען זיך אויסדינגען ביי פּאַרטייען אָדער רעגירונגען". מיר פערטראָגען נישט די אַלע, וועלכע קריכען דורך הינטער־טירען אין די יהודישע פּענסטער און פיהרען אונטערהאַנדלונגען אין נאָמען פון כלל ישראל, בעת קיינער האָט זיי דערצו נישט בעפולמעכטיגט. מיר מיינען אָבער, אַז אַ רעגירונג קען נישט נאָר בעשיצען פון אָנפאַלען, זי קען און אַ געוויסער מאָס יאָ „אַריינברענגען אַ נייע האַרץ אין די בירגער".

צי איז עס בלויז אַ צופאַל, וואָס גראָד צווישען דער שול־יוגענד רעקרוטירט זיך די פערבייסענסטע ענדעציע. צי זענען אַמאָל דערין נישט שולדיג אונזערע שולען און ה"ה שולען, דער גייסט וואָס עס הערשט אין זיי. און צי מיינט שלום אַש, אַז די רעגירונג האָט דאָ גאָרנישט וואָס צו זאָגען, אַז זי קען נישט, ווען זי וואָלט וועלען, אַ ביסעל דורכלופטערען די אַטמאָספערע אין אונזערע לערן־אַנשטאַלטען?

טעל.

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, מאַגען און וועגערישע קראַנקהייטען
[illegible]
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

Dr. Z. Rakowski

[illegible] פאַר אוירען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקע
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.
[illegible]

די רעגירונג קאָנצענטרירט איהר הויפּט־אויפמערקזאַמקייט אויף פערשטאַרקען דעם עקספּאָרט

פערזיכערט דער האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי

דער האַנדעלס־בילאַנס פאַר מאַי האָט זיך ווידער געענדיגט מיט אַ דעפיציט, וואָס דערגרייכט ביז 45,000,000 זל. די האָזיגע ערשיינונג, וועלכע בעשעפטיגט אונזער מאַסגעבענדע קרייזען שוין זייט העכער 2 יאָהר, ווערט בפרט אַקטועל איצט, צוליב'ן קריזיס, וואָס מיר לעבען איבער.

דער האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי האָט וועגען דעם ענין געגעבען פאָלגענדע אינטערעסאַנטע אויפקלערונגען.

דער האַנדעלס־בילאַנס איז אַ פונקציע פון ווירטשאַפטליכע פּראָצעסען, וועלכע פאָרמירען זיך אין לאַנגע פעריאָדען. די רעגירונג האָט נישט אַרויס־געלאָזט פון אויג דאָס פּראָבלעם פון ראַציאָנאַליזירען דעם אימפּאָרט און אין פערלויף פון די לעצטע 2 יאָהר האָט זי דורכגעפיהרט אַ רייהע ענטשפּרעכענדע פעראָרדנונגען אָבער איהר הויפּט־אויפמערקזאַמקייט קאָנצענטרירט זי אויף דעם פונאַנדערבויען דעם עקספּאָרט און אַלע אַרבייטען אויף אויסצובעסערען די פּראָדוקציע (לאַנדווירטשאַפטליכע און אינדוסטריעלע) האָבען אין זייער ענדע־ציל דאָס פערבעסערען דעם עקספּאָרט, די רעזולטאַטען זענען אין אַלגעמיין — פּאָזיטיווע.

פאַר דער צייט איז ביי אונז שטאַרק אויסגעוואַקסען די פּראָדוקציע פון קינסטליכער בעמיסטונגען, אָבער גלייכצייטיג איז אויך שטאַרק געוואַקסען דער אימפּאָרט פון די האָזיגע אַרטיקלען. ערשט ווען ס'וועלען געלעזט ווערען די פראַגען וועגען די גרויסע אַזאָט־פאַבריקען אין טאַרנאָוו, ווען סאַנטשאָוי וועט אינגאַנצען פונאַנדערגעבויט ווערען, ווען אַלע פּאָטאַש־פאַבריקען און פאָספאַריטען וועלען געהעריג עקספּלואַטירט ווערען וועט מען קענען בעגרענצען דעם אימפּאָרט פון די האָזיגע אַרטיקלען.

דער אַריינפיהר פון קופּער, „מאַשינען אייזען־דראָט, אייזען, זינק, בוימוואָל איז זייט די לעצטע 4 יאָהר שטאַרק געוואַקסען — דרייפאַך און פיר פאַך, — דערפאַר איז בעדייטענד אין דער לעצטער צייט שטאַרק געפאַלען דער אימפּאָרט פון ענטשפּרעכענדע פאַרטיגע אויסאַרבייטונגען, וועלכע ווערען פּראָדוצירט ביי אונז אין דער זעלבער קוואַליטעט און פּרייזען ווי די פרעמדע.

אַזוי בעקומען מיר אין די ערשטע 4 חדשים פון 1928 י. אימפּאָרטירט 3,500 טאָן אייזען־שמעלץ און 1929 — בלויז 3,000; לעדער 1,500 און 1,100, בוימוואָל־גאַרן 1,260 און 1,040; קאַמגאַרן 1,040 און 890; שיך 136 און 94; קאָנפעקציע 192 און 142; פּאַפּיר 15,300 און 7690 א. א. וו.

די זעלבע פּאָזיטיווע עוואָלוציע מאַכט אַדורך אונזער עקספּאָרט. וואָס אַמאָל עקספּאָרטירען מיר אַלץ מעהר טייערע סחורות און דערגרייכען אַלץ נייע אָפּזאַץ־מערק. פינאַנציעל קען, נאַטירליך די האָזיגע עוואָלוציע זיך אַרויסווייזען ערשט אין אַ צייט אַרום און נישט יעדער בעמערקט עס, בפרט, ווען צוליב אויסערגעוועהנליכע געשעהענישען, ווי דאָס איז געווען ווינטער בעת די פרעסט, און שלעכטע פונקציאָנירען פון די באַהנען האָט זיך געשאַפען אַ שלעכטע קאָניונקטור אויף איניגע אונזערע הויפּט־עקספּאָרט־אַרטיקלען.

אַזוי זענען אין אָנהויב פון הײַנטיגן יאָהר געווען שוועריגקייטען מיט'ן עקספּאָרט פון האָלץ, קוילען, לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען; מיר האָבען געליטען פון אַ שלעכטער קאָניונקטור אויף איניגע אַרטיקלען (צוקער א. אַנד.) און דעריבער האָט זיך דער בילאַנס פערערגערט; אָבער דאָך האָט זיך אונזער עקספּאָרט פערבעסערט סיי קוואַליטאַטיוו, סיי אפילו קוואַנטיטאַטיוו אין איניגע צווייגען.

אַזוי האָבען מיר צ.ב. אין די ערשטע פיר חדשים 1928 י. עקספּאָרטירט גאַרן פאַר פופצעהן מיליאָן זל. און אין דעמזעלבען פעריאָד פון 1929 — פאַר צוואַנציג מיליאָן זל.; טעקסטיל־אויסאַרבייטונגען 19 און 31 מיליאָן זל. פאַרטיגע אויסאַרבייטונגען פון העכערער קוואַליטעט פאַר 13.9 און 16.4 מיליאָן זל.; מאַשינען 2.6 און 5.8 מיליאָן, אייזען; רעהרען 9.1 און 51.1 מיליאָן זל א.אַ.וו.

דער הײַנטיגער מאַי־בילאַנס ווייזט אַרויס אַ פּאָזיטיווע ערשיינונג: אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע יאָהרען איז עס אַ חודש פון הויכען עקספּאָרט פון לאַנדווירטשאַפטליכע פּראָדוקטען און קליידער, מאַשינען און איניגע כעמישע אַרטיקלען; דאַנקען איז פערקלענערט געוואָרען דער אימפּאָרט פון לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען. פּאַפּיר, קינסטליכע בעמיסטונגען א. אַנד. איצט צוליב דעם בעשלוס פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט, וואָס ערלויבט דעם פרייען עקספּאָרט פון קאָרן, גערשטען, וואָס שאַפט אָפּ דעם אַרויספיהר־צאָל אויף קלייען אין די זומער־חדשים איז האַרף מען ערוואַרטען אַז אויך אין דעם געביט וועט זיך פערגרעסערען דער עקספּאָרט — האָט פערענדיגט דער מיניסטער.

דער יודישער אויטאָמאָביל־קעניג פון פראַנקרייך

(א בריף פון פּאַריז)

דער פראַנצויזישער אויטאָמאָביל־קעניג אַנדרע סיטראָען איז אַ אַ מין פראַנצויז, ווי מיר מיט אייך. ער איז איינער פון די אחינו בני ישראל, אַ פּוילישער יוד, וועלכער האָט בעוויזען צו ווערען אַ שטאָלץ און אַ האָפנונג פון די פראַנצויזישע פּאַטריאָטען און וועלכער האָט געלייסטעט זיין נייעם פאָטערלאַנד אומפערגעסליכע דינסטען בשעת דער וועלט־מלחמה.

מיט 27 יאָהר צוריק אינ'ם יאָהר 1902 טרעפען מיר איהם אין פּאַריז אַלס אַ קליינעם „אונטערנעהמער". אַלס אַ בעל־הבית פון אַ קליינער פאַבריק, וואָס פּראָדוצירט פאָרדערער. די „פאַבריק" איז אמת גאַנץ בעשיידען: אין איהר זענען בעשעפטיגט געווען נישט מעהר ווי צעהן אַרבייטער און איין צייכנער. דאָס איז געווען אַלץ, קיין אינזשעניער, קיין בוכהאַלטער, קיין סעקרעטאַר, אפילו קיין „טייפּיסט־קע". אָבער פון אָרימקייט איז נישט געווען קיין רעדע און אויך נישט פון'ם ראָמאַנטישען „שטיוועלפּוצען". סיטראָען האָט דעמאָלט שוין געענדיגט אַ טעכנישע הויכשול און האָט געהערט צו יענע הונדערטער־טויזענדער יונגע און געבילדעטע פראַנצויזישע קליינע פאַבריקאַנטען, וועלכע זענען אַ כאַראַקטעריסטיש פאַר דער פראַנצויזישער אינדוסטריע. ער איז אַליין געווען זיין איינענער דירעקטאָר, איינקויפער, בוכהאַלטער, רייזענדער א.א.וו. און די פּראַקטיק האָט בעוויזען, אַז גראָר פון דער מדרגה פון אַ קליינעם אונטערנעהמער איז שווערער פון אַלעמען זיך צו דערהויבען צו העכערע שטופען פון ווירטשאַפטס־לעבען, — אפשר אַ סך שווערער, ווי פון דעם טראַדיציאָנעלען אויסגאַנגס־פּונקט פון די אַמעריקאַנישע מיליאָנערען, — פון די גאָר נידריגע שטופען פון דעם געזעלשאַפטליכען לייטער. דעם פערהעלטניש מעסיגען וואוילשטאַנד, די זיכערע עקזיסטענץ פון אַ קליינעם בעל־הבית'ל אַמפּוטירען יעדע פאַנטאַזיע, יעדען דראַנג, און ניין און נייניציג פּראָצענט פון הונדערט בלייבען זיי ביז זייערע לעצטע טעג אין דער זעלבער לאַגע, ווי ימיה פינפאונצוואַנציג יאָהר צוריק. סיטראָען אַליין האָט פערשטאַנען צו מאַכען די „פּאָרטונע" ביי די פליגלען.

אין ערשטען יאָהר פון זיין זעלבשטענדיגער אַרבייט האָט זיין פאַבריקעל איהם געגעבען אַ פערדינסט פון 15.000 פראַנק, אַ גאַנץ היבשער ריוח. אָבער אַזאַ מין קליינע אונטערנעהמונג האָט דעם יונגען און אַמביציעזען אַנדרע נישט אינטערעסירט. ער'האָט געזוכט ברייטערע מעגליכקייטען. ער'האָט אין זיך געפיהלט אַ כח צו שאַפען צו גרינדען, צו ענטוויקלען. בעת ער איז אַלט געווען 33 יאָהר, האָט מען איהם פאָרגעשלאָגען צו איבערנעהמען די רע־אָרגאַניזאַציע פון דער אויטאָמאָביל־פאַבריק מאָריס. דאָס איז געווען אַ קליין פאַבריקעל, וועלכע האָט פּראָדוצירט 25 אויטאָמאָבילען אַ יאָהר. סיטראָען האָט זיך גענומען צו דער אַרבייט. און הגם דאָס איז געווען נאָך פאַר דער מלחמה, ווען די אויטאָמאָבילען האָבען נאָך נישט געשפּילט אַזאַ ראָלע ווי איצט, האָט ער בעוויזען אין אַ קורצער צייט צו פערגרעסערן פירפאַך די פּראָדוקציע און זי צו דערפיהרען ביז 120 אויטאָמאָבילען אַ יאָהר.

דאָס אַלץ איז אָבער נישט מעהר געווען ווי אַ הקדמה. אַ מין עקספּערימענט. ערשט די וועלט־מלחמה האָט געגעבען סיטראָען יענעם גרויסען „שאַנס", וועלכער האָט איהם מיט איין מאָל געבראַכט אין דער הויך.

שוין אין די ערשטע מלחמה־וואָכען איז קלאָר געוואָרען די קריטישע לאַגע פון פראַנקרייך: עס האָט געפעהלט אַמוניציע.

די לאַגע האָט געראַטעוועט אַנדרע סיטראָען.

ווי אַלע פראַנצויזישע בירגער פון זיין עלטער, איז ער שוין אין ערשטען מלחמה־טאָג מאָביליזירט געוואָרען. אָבער ווי נאָר ער האָט בעקומען זיין ערשטען אורלויב האָט ער זיך געמעלדעט ביי דעם פראַנצויזישען אַרטילעריע־גענעראַל באַקע און האָט רוהיג און פעסט דערקלעהרט, אַז ער נעהמט זיך אונטער אויסצובויען אַ פאַבריק, וועלכע וועט פּראָדוצירען צוואַנציג טויזענד גראַנאַטען טעגליך, אויב עס וועט זיין נויטיג וועט די טעגליכע פּראָדוקציע דערפיהרט ווערען ביז פופציג טויזענד גראַנאַטען.

דער פאָרשלאַג איז אויפגענומען געוואָרען סקעפּטיש. אַלע פראַנצויזישע גראַנאַטען־פאַבריקען צוזאַמען האָבען דעמאָלט פאַבריצירט נישט מעהר ווי פופצעהן טויזענד גראַנאַטען אַ טאָג. און דאָ קומט אַ יונגער מאַן, וועלכער מוז ערשט אויסבויען אַ נייע פאַבריק, און רעדט גאָר פון 20,000 און 50,000 גראַנאַטען. אָבער אויף אַלע פראַגען, ווי אַזוי ער וועט דערפיהלען זיין פערשפּרעכען, האָט סיטראָען נאָר שטיל געשמייכעלט און געזאָגט: איך נעהם איבער די פולע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר מיינע ווערטער; גיט מיר נאָר בעשטעלונגען, דאָס איבריגע וועל איך שוין אַליין שאַפען.

די נויט אין קריגס־אַמוניציע איז געווען גרויס און סיטראָען האָט די בעשטעלונגען דערהאַלטען, און ער האָט בעוויזען, וואָס עס קען שאַפען טאַלאַנט, ענערגיע און ווילען.

ער האָט אויף מאָרגען געקויפט אַ גרויסען פּלאַץ — אין אַ ווייטען עק פון פּאַריז, וואו עס האָט דעמאָלט גאָר געפלאַנצט קאַרטאָפעל און בּרויט, און אין פערלויף פון זעקס וואָכען האָט ער אויסגעבויט די ווערקשטאַטען און האָט שוין אָנגעהויבען מאָנטירען די טויזענד מאַשינען, וועלכע ער האָט געבראַכט פון אַמעריקא קאָלאָסאַלע מאַסען אַמעריקאַנישע שטאָהל, האָט ער געבראַכט אין זיין פאַבריק. און אין איניגע חדשים אַרום האָבען זיינע וואַרשטאַטען אָנגעהויבען צו שיקען גראַנאַטען אויפ'ן פראָנט. צוערשט איז די טעגליכע פּראָדוקציע געווען טויזענד גראַנאַטען, באַלד איז די צאָהל אויס־געוואַקסען ביז פופצעהן טויזענד און אינגיכען דערגרייכט דעם פערשפּראָכענעם מינימום פון צוואַנציג טויזענד גראַנאַטען אַ טאָג. אָבער אויך די צאָהל פון פופציג טויזענד גראַנאַטען איז נישט געבליבען אַ פּוסטער וואָרט.

נאָך אין איניגע חדשים איז די טעגליכע פּראָדוקציע פון סיטראָען'ס ווערקשטאַטען אויסגעוואַקסען ביז 5.000 גראַנאַטען; מעהר ווי ער האָט צוגעזאָגט.

אין זיין פאַבריק האָבען געאַרבייט דרייצעהן טויזענד אַרבייטער. פון אַלע לענדער פלעגען קומען דעלעגאַציעס צו בעוואונדערען די קאָלאָסאַלע „גראַנאַטען־פּלאַנטאַציעס", ווי מען האָט דעמאָלט אָנגערופען סיטראָענס ווערקשטאַטען, וועלכע זענען ווי על פּי נס אויסגעוואַקסען אין משך פון אַ גאָר קורצער צייט. און איבעראַל האָט מען קאָפּירט סיטראָענס אָרגאַניזאַציע־מעטאָדען. ווען נישט לאַנג צוריק איז געשטאָרבען מאַרשאַל פאָש, וועלכער האָט געפיהרט צום נצחון די פערבינדעטע אַרמייען, האָבען די צייטונגען געשריבען, אַז געוואונען דעם קריג האָט פאָש צוזאַמען מיט סיטראָענס גראַנאַטען.

סיטראָען האָט אָבער געוויזען, אַז ער איז נישט נאָר אַ גרויסער אָרגאַניזאַטאָר פון דער מלחמה־פּראָדוקציע, נישט נאָר אַ קריגס־געווינער. בעת עס האָט זיך געענדיגט די מלחמה האָבען אַ סך מענשען געפרעגט: וואָס וועט ווערען מיט סיטראָענס גראַנדיעזע ווערקשטאַטען? דער ענטפער איז געווען: אויטאָמאָבילען.

סיטראָען האָט ריכטיג אָפּגעשאַצט די סיטואַציע. זיינע נעגנער און פריינד האָבען די ערשטע צייט געלאַכט פון איהם, — פראַנקרייך איז נישט אַמעריקא, האָבען זיי דערקלערט דאָס לאַנד איז פעראָרימט. דער אויטאָמאָביל וועט דאָ קיינמאָל נישט ווערען אַזאַ מין פּאָפּולערע און פערברייטעטער בעדאַרפס־אַרטיקעל ווי אין די פעראייניגטע שטאַטען: עס איז אַ לוקסוס־זאַך.

סיטראָען איז געבליבען גלייכגילטיג צו די אַלע נביאות־דזאַגערייען. אין מערץ 1919 האָט זיין פאַבריק ענדגילטיג אויפגעהערט צו פּראָדוצירען גראַנאַטען און איז איבערגעגאַנגען צו אויטאָמאָבילען. אָנגעהויבען האָט ער מיט דרייסיג אויטאָמאָבילען אַ טאָג. הײַנט צו טאָג לאָזט אַרויס סיטראָענס פאַבריק טעגליך טויזענד אויטאָמאָבילען, און אַנדרע סיטראָען איז איצט דער אָנערקענטער אויטאָמאָביל־קעניג פון פראַנקרייך.

ער איז דער פראַנצויזישער פאָרד, זיינע אויטאָמאָבילען זענען די ביליגסטע. רייכע מענשען, אַריסטאָקראַטען, ספּאָרטסמענער האַלטען פאַר „נישט פּאַסיג" צו קויפען אַ סיטראָען. אָבער סיטראָען מאַכט זיך דערפון דעם גאָרנישט. ער פּראָדוצירט זיינע אויטאָמאָבילען נישט פאַר רייכע „סנאָבען", נאָר פאַר דעם דורכשניטליכען פראַנצויז נישט לוקסוריעז, נישט טייער, אָהן פּרעטענציעס, אָבער ביליג. אַלעמען צוגענגליך, פּשוט און בעקוועם. און גראָד סיטראָען האָט אַריינגעפיהרט דעם אויטאָמאָביל אין דעם טאָג־טעגליכען לעבען פון דעם פראַנצויזישען פאָלק, געמאַכט פון איהם נישט אַ לוקסוס־זאַך, נאָר אַן אַרטיקעל פון ברייטען געברויך, און די געלע „סיטראָענס" זעהט מען אומעטום אין גאַנץ פראַנקרייך — מעהר ווי אַנדערע אויטאָמאָביל־מאַרקעס. דער סיטראָען איז אַ פאָלקס־אויטאָמאָביל און די צאָהל פון אונטערטאַנען פון דעם יודישען פראַנצויזישען אויטאָמאָביל־קעניג וואַקסט פון טאָג צו טאָג.

י. שעכטמאַן.

אין לאדזער יודישען שפיטאל

שטריכען און בעמערקונגען פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל

פון לאזאר פוקס

2.

*) ווער דעקט דעם דעפיציט?

דער דורכשניטליכער איינקויפס פון א קראנקען בעטרעפט 8 זל. א טאג. דאס איז ווייניג אויף צו דעקען די הוצאות פון אויסהאלטען א קראנקען. וועגען העכערען די אפצאהלונגען קאן קיין רייד נישט זיין. דער דורכשניטס-חולה, וואס ווערט אין שפיטאל אויסגעהאלטען פון זיינע אייגענע מיטלען אדער דורך זיין פאמיליע, איז נישט ביכולת צו צאהלען מעהר, ווי ער צאהלט. די קראנקען-קאסע וויל נישט און קאן אפשר נישט צאהלען מעהר ווי ביי איהר איז פאראויסגעזעהן. דאס-זעלבע דער מאגיסטראט, וועלכער צאהלט נאך ווייניגער ווי די קראנקענקאסע. דאס שפיטאל האט אלזא א דעפיציט. ווי אזוי קאן זיך די אנשטאלט אויסהאלטען, ווער דעקט דעם דעפיציט, אויב פון קיין שום זייט בעקומט די אינסטיטוציע קיין שום אונטערשטיצונג און קיין שום סובסידיע נישט?

איך האב געפרובט דערגרונטעווען די דעטעניש, און אט, וואו עס ליגט דער ענטפער. דאס שפיטאל האלט זיך אויף אויף צוויי זאכען:

ערשטענס, עקאנאמיע און ווירטשאפטליכע ארגאניזאציע, וועלכע זיינען דורכגעפיהרט ביי די געגעבענע בעדינגונגען, צו'ן העכסטער מעגליכער מדרגה. אין דער צייט, ווען ד"ר גאלדמאן האט איבערגענומען די לייטונג, מיט זיבען יאהר צוריק, האט זיך דאס שפיטאל נאך די קריגס- און איבערגאנגס-יאהרען, געפונען אין א מצב פון פולשטענדיגער רואין און פערוויסטונג. עס האט אלצדינג געפעהלט, אלע איינריכטונגען זיינען געווען א תל, דאס שפיטאל איז קוים פעהיג געווען אויפצוהאלטען א פאר צעהנדליג קראנקע. מיט א אויזערנער האנד און ענערגיע האט זיך דער נייער לייטער גענומען מאכען ארדנונג, זאמלען, רעגיסטרירען, בעשייען, אפהיטען, איינשפארען, און ס'איז איהם געלונגען. ער האט איינגעפיהרט אן אייזערנע ווירטשאפטליכע דיסציפלין. יעדע קלייניגקייט, דער מינדסטער געגענשטאנד פון די איינריכטונגען, מאטעריאלען אונזעשער איז נעצעהלט, געמאסטען און געוואויגען. קיין זאך געהט נישט לאיבוד, אלצדינג ווערט אפגעהיט און אויף וויפיל ס'איז נאר מעגליך פערנוצט און פערברויכט. וועגען א צובראכענעם טערמאמעטער אדער שפריץ ווערט דעם לייטער אפגעגעבען א בעריכט, און טערמאמעטערס און אהן א שיער אנדערע קלייניגקייטען ווערען נישט צובראכען און נישט פערפאלען. עס איז איינגעפיהרט די שטרענגסטע ווירטשאפטליכע קאנטראל, און מיסטערמשאפט, ווערט רעדט וועגען מיסברויכען, געהערען צו די זאכען, וואס זענען אין שפיטאל לחלוטין אויסגעשלאסען.

דער רעזולטאט פון עקאנאמיע, גרייכט אויך אן אנדער געביט, זיכער נישט אויס טוגענד, נאר אויס נויט, און ווען דאס שפיטאל האט א פעסטערען מאטעריעלען פונדאמענט, וואלטען דא נעמוזט פארקומען גרינדליכע שינוים. מיר רעדען וועגען די שכירות פון פערסאנאל, וועלכע זענען, ביי דעם גרויסען ארבייטס-טאג, מעהר ווי בעשיידען, און צווישען פערסאנאל זענען דאך פערהאן אזעלכע, האבען אוועקגעגעבען פיל יאהרען פון ארבייט, ווי פר. שעכטער פון אמבולאטאריום, ה' הייכמאן א. א.

אבער דאס אלץ וואלט נישט גענוג געווען אויפצוהאלטען דעם ריזיגען אפאראט, די גראנדיעזע מאשין, וועלכע עס שטעלט מיט זיך פאר דאס יודישע שפיטאל. און דא קומען מיר צום צווייטען מאמענט, וועגען וועלכען ס'איז שווער צו רעדען אהן טיפער עהרפורכט און אכטונג: דער גרויסער שטאב דאקטוירים ארבייט אין שפיטאל אומאייגענניצוג, אידעאליסטיש, גיט אוועק די בעסטע צייט, מיה, ענערגיע און שווערע ארבייט אומגאנצען אומזיסט. מיר ווייסען נישט וועגען אדוואקאטען, וואס זאלען פערטיידיגען זייערע קליענטען אהן געלד, וועגען אינזשיניערען, א ער וועגען אנדערע אינטעליגענטע פראפעסיעס, וואס זאלען ארבייטען אהן געצאהלט. דא איז עס דער פאל. דער לייטער פון שפיטאל קריגט פאר זיין טעגליכער שעה'נלאנגער ארבייט א חודש ווייניגער, וויפיל ער קאן האבען פריוואט פון איין אפעראציע. עטליכע אנדערע נאמהאפטע קאנען אפשר פון זייערע מאנאטליכע שכירות דעקען די הוצאות אויף דראשקעס אין שפיטאל אריין. אל איבריגע דאקטוירים — ארבייטען פולשטענדיג אומזיסט. אומזיסט גיט מען אפ יעדען טאג עטליכע בעסטע פאר-מיטאג-שעה'ן, אומזיסט איז מען גרייט צו יעדער צייט אויפ'ן רוף פון שפיטאל אהינצולויפען און טאן די דאקטארישע פליכט. נישט ד"ר גאלדמאן, נישט ד"ר אייזנער, ד"ר עליאסבערג, ד"ר חיים ד"ר מארקעוויטש, און אלע אנדערע האבען מאטעריעל גארנישט דערפון, ווען מ'וועקט זיי אויף ביינאכט און מ'ברענגט זיי אין שפיטאל צו א שווערער, נאכטיגער כירורגישער ארבייט. כירורגישער ארבייט. וועגען די אסיסט-דאקטוירים, ד"ר צענזשאר און ד"ר קראסאווסקי און אפגערעדט. זיי זענען שטענדיג דא, תמיד אויפ'ן ארט.

דא ליגט דער סוד פון די נערעקטע דעפיציטען. זאל זיך א וואקעל טאן די שטרענג געפיהרטע ווירטשאפט, זאלען די דאקטוירים נישט וועלען טראגען די אידעאליסטישע פליכטען — קאן פאלען דער גאנצער קאמפליצירטער בנין.

דרינגענדע פערלאנגען

אבער עס האלט נישט דערביי, און אויב דער לייטער פון שפיטאל און אלע איבריגע אפפערווילליגע און פרייוויליגע מיטארבייטער פון דער גרויסער אינסטיטוציע מרעטען ארויס מיט א וויכטיגער און ערנסטער טענה צו דער יודישער געזעלשאפט און איהרע ארגאנען, איז עס נישט וועגען פערזענליכע מאטעריעלע אינטערעסען.

דאס שפיטאל איז שטענדיג בעזעצט, ס'האט אבער קיינמאל נישט די מעגליכקייט אויפצונעהמען די גרויסע צאהל קראנקע, וואס קלאפען אן דער טיר און בעטען הילף און רעטונג. צעהנדליגער קראנקע ווארטען שטענדיג אין דער רייהע אויפגענומען צו ווערען, און יעדען טאג ביי דער אויפנאהמע פון נייע קראנקע אויף די בעפרייטע פלעצע שפילען זיך אפ טראגישע, אפטמאל שטורמישע סצענעס. דער אויסט-דאקטאר, וועלכער נעהמט אויף די קראנקע, האט פאר זיך א בארג מיט קוואליפיקאציעס, און פון זיי מוז ער אויסקלויבען עטליכע, די סאמע דרינגענדסטע, די סאמע הילפבעדערפטיגסטע. די איבריגע מוזען ווערען אפגעגעבען מיט דעם אומבעשטימטען פארשלאג צו קומען מארגען, איבערמארגען, אין א פאר טאג ארום, ווי לאנג די פאר טאג וועלען דויערען — איז שווער צו זאגען, און מענשען געהען אוועק פערקלעמטע, פערטרויעטע, קראנקהייטען ווערען פערלאזט, פערשפעטיגט: נישטא קיין ארט!

דאס שפיטאל מוז אויסגעברייטערט ווערען! ס'איז צו קליין אויפצונעהמען די גרויסע צאהל פון די, וואס נויטיגען זיך אין איהם. דאס איז אן אלגעמיינע פלאגע אין אונזער שטאט, די עלבע ערשיינונג אין זאל עקראנקענהייזער, וועלכע זענען נישט אימשטאנד צו בעפרידיגען דעם קאלאסאלען געברויך.

אין שפיטאל איז ענג. נישטא קיין פלאץ פאר א גאנצע רייהע וויכטיגע איינריכטונגען. די רענטגען-שאפט מוז וואוינען אין קעלער-שטובען, די לאבאראטאריעס, ביבליאטעק האבען קיין פלאץ נישט און אין דער ערשטער רייהע — א שווערע און אנגעווענדטע פראגע — דער אפעראציאנס-זאל. ער איז געבויט מיט עטליכע צעהנדליג יאהר צוריק און ענטשפרעכט נישט די יפאדערונגען פון דער מאדערנער כירורגיע, דער זאל איז קודם כל קליין, זיך נישט א ריהר צו טון. אין די שעה'ן, ווען ס'ווערט דארט געארבייט, און געארבייט ווערט פיל שעה אין טאג און אין דער נאכט, איז דארט דושנע, דערשטיקט צו ווערען, דאס איז שעדליך סיי פאר'ן קראנקען, סיי פאר'ן אפעראטאר און די אסיסטענטען. ווען די כירורגען געהען ארויס פון זאל נאך דער ארבייט, גיסט זיך פון זיי דער שווייס, זיי זענען אפגעמאטערט, טויט-מיד. דער מצב ווערט פון טאג צו טאג אומערטרעגליכער.

די לייטונג פון שפיטאל האט אנגענומען העראאישע מיטלען, כדי ראדיקאל צו ענדערן די לאגע. ס'איז געלונגען ארויסצובעקומען עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאטעס פון לענאט, וואס איז אפגעשריבען פאר'ן שפיטאל, און מיט דעם געלד איז מען צוגעטראטען צו בויען א נייעם געביידע, וואו עס דארפען זיך געפונען מאדערנע אנגעארדנעטע גרויסע און לופטיגע אפעראציאנס-זאלען, די לאבאראטאריעס, רענטגען-שאפט און אנדערע וויכטיגע מעדיצינישע איינריכטונגען, וועלכע דער יודישער קראנקער זאל פערבלייבען א פערבלייבען די לאבאראטאריע

מאטעריעס, פון שפיטאל, דער רענטגען-קאבינעט, וועלכער שטיקט זיך איצט אין אן ענגען ווינקעל א.א.וו. אין רוים, וואס וואלט געבליבען פון די בעפרייטע צימערען, איז פראיעקטירט איינצוארדנען א האל, א זאל, וואו קראנקע זאלען קאנען פערברענגען אויסער זייערע קראנקען-זאלע; פערגרעסערען די אויפנאהמספעהיגקייט פון שפיטאל אויף נאך עטליכע צעהנדליג בעטלעך, אין, וועלכע עס פעהלט זיך א לעבענס-נויטווענדיגקייט.

ס'איז צוגעטראטען צו בויען. אויפגעשטעלט די ווענד, געלעגט דעם דאך און — געבליבען שטעהן אינמיטען, פערפעהלט אטעם, פערפעהלט מיטלען צו דערפיהרען דעם בוי ביז צום סוף. עס פעהלען אן ערך 300 טויזענד זל., און ד"ר גאלדמאן רופט צו דער יודישער געזעלשאפט:

— דעקט אונז אט דעם דעפיציט! מיר פערלאנגען פון אייך מעהר נישט! לאזט אונז זיך אויסגלייכען! גיט אונז די מעגליכקייט פון נארמאלער ארבייט, עס געהט וועגען דער יודישער בעפעלקערונג פון דער שטאט, וועגען די, וואס זענען צום שווערסטען געטראפען געווארען, וועגען קראנקע און לײדענדע) וואו איז די יודישע קהלה, וואס דארף די ערשטע וועגען אזעלכע זאכען זארגען? וואו זענען די אלע, וועלכע רעדען וועגען יודישער ארבייט, וועגען ארבייט לטובת דער נויטליידענדער יודישער בעפעלקערונג? איז דען נישט די גרעסטע עוולה, וואס אזא קהלה, ווי די לאדזער, האט אפילו נישט אין דעם יודישען שפיטאל איהרע עטליכע בעטלעך, מיט וועלכע זי זאל קאנען דיספאנירען, וואו זי זאל קאנען אהינגעבן די קראנקע, וואס ווענדען זיך צו איהר?

ס'איז פערהאן נאך א פראגע, א דרינגענדע, א נויטווענדיגע, די פראגע וועגען אויסבילדען דעם געהעריגען, קוואליפיצירטען קראנקען-פערסאנאל, ד"ר גאלדמאן טראגט זיך ארום מיט דער אידעע, א פיקס-אידעע איז עס ביי איהם געווארען: ביים שפיטאל מוז געגרינדעט ווערען א שולע פאר קראנקען-שוועסטערס, יודישע קראנקען-שוועסטערס, ווייל דאס פאדערט דער עצם מהות פון דעם שפיטאל אויב ער וויל בלייבען אפהיטען דעם כאראקטער פון א יודישען שפיטאל, פאר'ן וואויל פון די יודישע קראנקע.

עס זענען פערהאן נאך פלענער, וואס יעדער פון זיי איז א לעבענסנויטווענדיגקייט, דהיינו, דער פלאן צו שאפען א פאוויליאן פאר קראנקע קינדער: אזא אנשטאלט פאר יודישע קינדער איז לגמרי נישטא, די פאר קינדער, וואס מ'קאן געפינען אין שפיטאל, ווערען אנגענומען אויסנאהמסווייז, יעדעס מאל לויט א ספעציעלער בעשטימונג.

אבער אין דער ערשטער ליניע מוזען גע־שאפען ווערען מיטלען צו פערענדיגען דאס ווערק, די געביידע, וואס איז אנגעהויבען געווארען און קאן ביז־איצט נישט ווערען פערענדיגט.

דערצו מוז פאר אלעם קומען דער אינטערעס. פאר אונזערע אויגען שפילט זיך אפ א טראגישע מיספערשטענדניש און עוולה. א גרויסע, אונגעהויערע וויכטיגע יודישע אינסטיטוציע שטעהט אויף א קאלאסאלע הומאניטארע ארבייט, שטרעבט צו ריגען דער יודישער געזעלשאפט און שווינט נישט דערביי קיין שום מיה, ענערגיע און ארבייט. און אט די אינסטיטוציע ארבייט אין אן אטמאספערע פון אבסאלוטער גלייכגילטיגקייט:

אויפמערקזאמקייט פאר דעם יודישען שפיטאל! געזעלשאפטליכער אינטערעס פאר דער לאדזיגער אנשטאלט! און ווען ס'וועט קומען דער אינטערעס, וועלען אויך קומען די מיטלען און מעגליכקייטען פאר איהר ארבייט און ענטוויקלונג.

*) זעה אויך „נייער פאלקסבלאט" 143.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און וועניריש קראנקהייטען און ליבעס-קראנקען
נעמט אן פון 4—7 און אוונט.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
נאוואמיעשקע 11.
טעל 84-72
נעמט אן פון 6—8 אוונט.

דער ערשטקל. הערן- און דאמען-פריזיער-אנשטאלט
12 פאלודניאווא 12
M. KUPKA
מאכט בעקאנט די געעהרטע קונדשאפט, אז פון היינט, דעם 21 ד. מ. איז ערעפענט געווארען אין ווישניאווא-גורא אין דער ווילע ה. יאניצקע א דאמען און הערען-סאלאן

אין מענער-סאלאן:		אין דאמען-סאלאן:	
ראזירען	40 גר.	שערען דאמען	80 גר.
שערען	80 .	אייזען- און וואסער-אנדולאצי'ע פון 1 זל. און	
שערען א יונגעל	50 .	קאפ וואשען מיט עלעקטר. טרוקען-אפאראט	1 זל.
קאפ-וואשען	50 .	מאניקור	70 גר.
עלעקטרישער מאסאזש	50 .		

ב.ע.מ.: דער דאמען- און הערן-סאלאן ווערט בעדינט פון ערשקקל. פאכמענישע קרעפטען.

גאלדענע גריקען

(ראמאן) (61

איך האב אויפגעעפענט דעם בריף און איבערגעלייענט:

„איך וועל ווארטען אויף אייך ביי דער אלטער-ווינט-מיהל הינטער דער בריק, פיער א זייגער ביי טאג".

קיין אונטערשריפט אויפ'ן בריף איז נישט געווען, און איבריגענס איז די זאך געווען אומבאוויסט.

— פון יעגער צייט אן, זינט איהר זענט מגולגל געווארען אין שערלאק כאלמס'ען, ביל, איז אייער פערהיזקייט צו מאכען זיכטיגע בעאבאכטונגען געווארען אומגעהייער! — האב איך געזאגט.

ער האט מיט פערגעניגען אויסגעקלאפט זיין פייפע, און זיך געלאזט געהן צום גארטען.

— קומט, לאמיר א שמועס טון! איך מוז אייך מיטטיילען טויזענד זאכען, און אייער קאן א ליאדע מינוט אנקומען די באלעבאסטע. — איך האב צוגעצויגען א בענקעל און זיך אויף דער זון, אויף אן איינזאם בענקעל אין דער טיפעניש פון'ם גארטען.

— די געשעהענישען ענטוויקלען זיך, — האב איך זיך אפגערופען, פערדריסענדיג א פאפיראס.

— מאריס איז נאר וואס געווען מיט מיר ביים פאר־לעבען פון סאלאטאן נאכאן געפינט זיך איצט אין ליצייאינספעקטאר. דער ענין פון אטענטאט אויפ'ן די הענד פון דער פאליציי.

ביל האט א שטילען פייף געטון.

— דאס איז פיין!... יא, און מאריס האט איהם אוודאי געוואלט קירעווען אויף א פאלשען שפור?!

— ניין! ער האט זיך געהאלטען גאנץ אנשטענדיג. דער אינספעקטאר קלייבט זיך צו נעהמען אייך אויפ'ן פערהער. איך האב איהם דערציילט, אז איהר האט זיך געשיפט אויף דער אזערע, אז דערביי האט איהר בעמערקט די סכנה, וואס דראהט מיר, און האט מיך געראטעוועט. איך האב אייך געשילדערט ווי אן אמת'ען העלד, ביל! דער אינספעקטאר וויל זיך מיט אייך זעהן, וואס גיכער, און, מאריס, האט אייך איינגעלאדען דורך מיר מארגען אינדערפריה אין ערשטאן אויף א קריקעט-פארטיע.

ביל האט פאר גרויס התפעלות אויש א פאטש געטון זיך מיט ביידע הענד די קניע.

— ס'איז גאלד און זילבער! איהר האט דעם עני אויסגעציכענט אראנזשירט. מיינט אבער נישט, אז נאר איהר אליין זענט אזא בריה. מיינע הענד זענען אויך נישט געלעגען אין קימפעט, און איך האב טאקע פאר אייך צו דערצעהלען עטליכע טשיקאווע זאכען.

ער האט א ווילע געשוויגען, און אנטוישענדיג מיט'ן פינגער אויפ'ן ברידעל, האט איך האב נאך אלץ געהאלטען אין די הענד, האט ער א פרעג געטון:

— ווייסט איהר, א שטיינער, וואו עס געפינט זיך אט-אט-די בחורטע?

איך האב א שאקעל געטון מיט'ן קאפ — איך ווייס נישט.

— אלזא, דאס פריילין מאריא סאלאנא געפינט זיך — האט ביל פייערליך דערקלערט — זי געפינט זיך איצט צו גאסט ביים הערר באראנעטי.

— גאט מיינער, ביל! — האב איך אויסגערופען, אויפשפרינגענדיג פון'ם בענקעל — זענט איהר איבערצייגט אין דעם?

— נישט נאר סתם איבערצייגט, — האט ער געענטפערט — נאר איך האב זי דארט מיט מיינע אייגענע אויגען געזעהן: פאריגע נאכט, ווען מיר האבען זיך געשיידט ביז איך אוועק צו דער ווילע „כאליעס". פון דרויסען האט זיך מיר אייגענער-ווייזען אלין אנשוועגדיג צו זיין; די שטארע א נייע טערגעלאזט, אין די פענסטער פינסטער, אין שטוב שטיל. איך האב אריבערגעקלעטערט איבער'ן פארקאן און צוגעגאנגען צו דער ווילע פון דער צווייטער זייט. דארט איז געווען אפען א פענסטער פון'ם צווייטען שטאק, און איינעווייניג איז געווען ליכטיג. נו, אזוי-ווי אקוראט לעבען פענסטער איז געשטאנען א בוים, בין איך אויף איהם ארויפגעקראכען.

— האט איהר דערזעהן מאריא'ן?

— איך האב געזעהן די גאנצע קאמפאניע: דא איז געווען דער יונג מיט'ן אויסגעריבענעם קארק, און דער צווייטער וואס האט אין אייך געשאסען, און עפעס א פרוי מיט א מוראדיג בייזען אויסזעהן, און שלאנקע מיידעל מיט גרויסע בלויע אויגען...

— יא, זי, ביל, בעמיהט זיך אבער נישט בחנם צו שילדערן פרויען-שיינקייט, — האב איך איהם אפגעשטעלט — מעהר וועט עס סיי-ווי נישט זיין בכוח צו טון... יא, און וואס האבען זיי דארט געטון?

— זיי האבען זי געזידעלט, אויף וויפיל איך האב געקענט פערשטעהן: הערען די ווערטער האב איך נישט געקענט, ווייל דער בוים איז געשטאנען גאנץ ווייט פון פענסטער. איך האב אבער געזעהן, ווי ידי מעטיסען זענען געקראכען ממש פון דער הויט, און ווי זי האט בעת מעשה געצויגען מיט די פלייצען איהר עפעס געמאכט פארוואורפען עפעס געזעס. ס'האט געמאכט דעם איינדרוק, ווי זיי זאלען פאדערט פון איהר, זי זאל עס טון, און זי האט זיך ענערגיש אפגעזאגט צו דערפיהלען זייער פערלאנג... אוודאי צו אריינשטעכען אייך א קינזשאל.

— מעגליך — האב איך ארויסגעמורמעלט — היינט וועל איך אבער די זאך דערגעהן. פיער א זייגער בעגעגען איך זיך מיט איהר.

ביל איז געווארען ערנסט.

— איך האט דערעסען, זעה איך, צו טראגען דעם קאפ אויף די פלייצעס? — האט ער א פרעג געטון — זי לעבט אונטער איין דאך מיט די מערדער, און, סוף-כל-סוף, ווייסט איהר דאך וועגען איהר גארנישט, לוינט זיך דען צו ריזיקירען מיט'ן לעבען?...

— מאק ערעפאר, ווייל איך קאן זי קנאפ, וויל איך זיך מיט איהר נעהנטער בעקענען, — האב איך געענטפערט, ארויפלייגענדיג איהם די האנד אויף דער פלייצע — איך וועל זיך געהן טרעפען מיט איהר, ביל: ס'איז מיר אומעטיג אהן איהר...

(פארזעצונג קומט)

אפּרעהליכע קאַפּעליע

(שטיפעריי)

פון ב. קאָוונער

מיין שכן אייזיק כאַפּ האָט אַ דריטע ווייב. די ערשטע צוויי ווייבער זענען ביי איהם געשטאָרבען. די דריטע לעבט נאָך דערווייל; מ'קען זאָגען, אַז זי לעבט נישט, נאָר זי מאַטערט זיך.

מיט די ערשטע צוויי פרויען האָט אייזיק געהאַט אַכט קינדער: זיבען יונגלעך און איין מיידעל. מיט דער איצטיגער פרוי האָט ער פ י ע ר קינדער. דריי זענען שוין דאָ און דאָס פערטע וועט ערשט זיין אין אַ חודש אַרום. אַזוי זאָגט אייזיק. און אַז ער זאָגט, ווייסט ער, וואָס ער זאָגט.

אין אַזעלכע זאַכען איז אייזיק אַלע מאָל אַ פּראָפעסאָר, כמעט אַ נביא.

די דריי קינדער וואָס ער האָט מיט דער דריטער פרוי, זענען אויך יונגלעך. האָט ער, הייסט עס, אינאיינעם אַזוי גרויס און אַזוי קליין ווי צ ע ה ן יונגלעך און איין מיידעל.

דאָס מיידעל איז אַלט עלף יאָהר, און מען רופט זי אסתר.

די צעהן יונגלעך האָבען אויך נעמען, אין דעם בין איך זיכער. איך ווייס, אַז צווישען די צעהן חברה-לייט זענען פאַראַן ניין וואָס לערנען מוזיק.

דער טאַטע זייערער איז זעהר אַ גרויסער חסיד פון מוזיק... לערנט ער כמעט אַלע בחורים שפּילען: דריי שפּילען פידעל; איינער פּיאַנאָ; צוויי שפּילען אויף קאָרנעטען; צוויי אויף קעסעל-פּויקען; איינער אויף אַ קלאַרנעט און דער לעצטער אויף אַ פליים.

איז נישט דאָ דער טאָג, די שעה אַז עמי-צער פון די חברה זאָל נישט נעהמען קיין לעקציע.

איצט שטעלט זיך פאָר וואָס עס טוט זיך אָפּ ביי מיין שכן אין הויז! אויב איהר קאָנט זיך אי-בערהויפּט פאָרשטעלען אַזע זאַך.

ווען איך זאָל אייך, למשל, זאָגען, אַז מיין שכנ'ס הויז איז אַ דול-הויז, וועל איך גאָר נישט איבערטרייבען.

ווען די ניין מוזיקים נעמען אָנסטראָיען זייע-רע „אינסטרומענטען" איז שוין גענוג, אַז איינער זאָל משוגע ווערען! הייגט אַז זיי נעהמען טאַקע שפּילען — דעמאָלט שפּאַלט זיך דער הימעל; דע-מאָלט איז רעכט, אַז מיר, די שכנים, זאָלען בע-זעהן זעלבסטמאָרד; דעמאָלט ווילט זיך אַריינלוי-פען אין דעם משוגעים-הויז מיט אַ שאַרפער האַק אין דער האַנד און הרג'ענען דאָס גאַנצע הויז-געזינד: דעם שכן מיט זיין דריטער פרוי און אַלע קינדער.

פטור ווערען פון דער קאַפּעליע!

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט מיר דער שכן, דער טאַטע פון דער קאַפּעליע אָפּגערופען ביים טעלעפאָן:

„האַלאָ, מיסטער קאָוונער! איך בין דאָס דער שכן אייערער, אייזיק; אייזיק כאַפּ. — איך וויל אייך איינלאַדען צו מיר אויף אַ שמחה. איי-נער פון מיינע יונגלעך, קאָפּעלע, דער וואָס שפּילט אויף קאָרנעט, איז געוואָרען 13 יאָהר אַלט, „בר מצוה" הייסט עס, מאַך איך מאָרגען אָוועגד אַ קערמישעל. עס וועט זיין פון כל טוב: וויין און שנאַפּס, געפּעקעלטע צונגען וכדומה. איהר וועט זיך פיין אַמוזירען! וויל איך אייך בעטען צו דער שמחה. אייך און אייער ווייבעל. פאַר מיר וועט עס זיין אַ גרויסער כבוד; כ'בעט אייך, זאָגט מיר נישט אָפּ!"

— מילא, — זאָג איך דעם שכן — איך וועל זיין. דאָך, ווי זאָגט מען עס, אַ שכן.

אויף מאָרגען אין אָוועגד בין איך און מיין ווייבעל אַוועק צו דער שמחה.

דאָס גאַנצע הויז איז געווען העל בעלויכטען דאָס עס-צימער איז געווען פול מיט עסענוואַרג. וואו מען האָט געוואָרפען אַנ'אויג האָט מען גע-טראָפען עסען; עסען און פלעשלעך מיט ווײַן און שנאַפּס.

פון זיסע זאַכען איז אָפּגערעדט!

דער שכן מיינער איז אַרומגעלאָפען אַנ'אויס-געפּוצטער און געהאַלטען און איין אויפנעהמען די געסט; און די שכנ'טע, אַ בלאַסע פרוי מיט גרויסע ציינער און צושויבערטען קאָפּ, האָט גע-האַלטען אין איין בעטען מען זאָל עפּעס נעהמען אין מויל אַריין.

איז דאָך, דאַכט זיך, פיין און שעהן און איי-דעל.

איז אָבער קיין מזל נישטאָ. ס'איז קיין מזל נישטאָ, ווייל אייזיק האָט „ליב מוזיק". האָט איי-זיק אַ זאָג געטאָן צו זיינע מוזיקים:

— חברה, אַנו טוט זיך אַ נעם צו אייערע כלים, לאָזט הערען אייערע אינסטרומענטען; שפּילט עפּעס אויף פאַר די געסט; מאַכט עס שנעל, די צייט שטעהט נישט.

האָבען די ניין מוזיקים קיין חשק נישט גע-האַט, האָט דער „מוזיקאַלישער" טאַטע גענומען שרייען:

— ממזרים, אַ וויסט לעבען אויף אייך! וואָס מיינט איהר עפּעס, איך וועל פּראָצעווען און האָ-רעווען, און אַוועקגעבען מיין געלד פאַר לעהרערס אייך צו מאַכען פאַר מענשען, פאַר מוזיקער, און איהר וועט מיך נישט וועלען פאָלגען? איך וועל אייך די ביינער צוברעכען; פאַר קאַליקעס וועל איך אייך מאַכען! שוין זאָלט איהר ווייזען די געסט, וואָס איהר קענט! אויף וואָס איך גיב אויס מיין שווער פערהאָרעוועט געלד!

האָבען ז י ב ע ן שוין געוואָלט, נאָר צ וו יי האָבען זיך איינגעשפּאַרט: „ניין און ניין! זיי ווילען שלאָפען, מאָרגען דאַרפען זיי געהען אין שולע".

האָט עס דעם טאַטען אַריינגעבראַכט אין אַ שרעקליכען כעס און ער האָט אַרונטערגענומען דעם לעדערנעם רימען פון זיך און געקאַטעוועט די צוויי „רעוואָלוציענערען".

האָבען זיך די צוויי רעוואָלוציאָנערען באַלד אונטערגעגעבען. מיט פערוויינטע אויגען האָבען זיי זיך אָנגעשלאָסען אָן די זיבען ברידער, און באַלד האָט זיך געלאָזט הערען די קאַפּעליע אויף אַלע אינסטרומענטען!

מיר, די געסט זענען געוואָרען שטאַרק נער-ווען, נישט געוואוסט וואָס צו טון מיט זיך, ווי זיך צו האַלטען. איינער דעם צווייטען האָט אָנגע-קוקט פערשעהמט, איינער האָט געקוקט אויפ'ן צווייטען מיט גרויס רחמנות... ווען עס בדעכט אויס דעמאָלט אַ פייער אין דעם הויז, אָדער אפי-לו אין צווייטען הויז, וואָלטען מיר זיך מחיה גע-ווען; אַבי מיר זאָלען האָבען אַנ'אורזאַך אַרויס-צולויפען.

איז דאָך קיין מזל נישטאָ; איז ווי אויף להכעיס קיין פייער נישט געווען און קיין אַנדער אומגליק האָט אויך נישט געטראָפען, האָט עס די ניין מוזיקים געגעבען אַ פרייע האַנד!

גאָט אין הימעל! אַז איך לעב נאָר, וועל איך שוין קיין מאָל נישט שטאַרבען! וואָרים איהר האָט עפּעס אַ בעגריף וואָס דאָס הייסט אַ קאַפּעל-ליע פון ניין מוזיקים מיט ניין אינסטרומענטען, און איטליכער בעזונדער שפּילט וואָס איהם גלוסט זיך, וואָס איהם פאַלט איין, וואָס ער האָט חשק... זיי זענען אַזוי פאַמעליך דורכגעגאַנגען כמעט אַלע זיי-ערע לעקציעס. זיי האָבען געמוזט. דער טאַטע ווייערער איז געשטאַנען נעבען זיי מיט'ן לעדער-נעם רימען אין האַנד און געסטראַשעט מיט'ן טויט.

„אָדער מ יי ן טויט, אָדער אי יע ר טויט!"— האָט ער געשריען. האָבען טאַקע אַלע קינדער אַריינגעלעגט די קרעפטען אין די אינסטרומענטען

מיינע אויערען זענען שיער נישט צוריסען געוואָרען פון די קעסעל-פּויקען מיט די צוויי מע-שענע טרומייטערס!

עס האָט געמאַכט דעם איינדרוק ווי צוויי אַלטע צעפּאָהרענע לאָקאָמאָטיווען לויפען מיר דורך די אויערען: איינער אַריין און דער צווייטער אַרויס.

דער איינציגער וואָס האָט געשעפּט נחת פון דער קאַפּעליע איז געווען דער שכן, דער טאַטע פון די מוזיקאַנטען:

„עס קאָסט מיר טאַקע אַ סך געלד, אָבער ס'איז ווערט" — האָט ער געזאָגט און זיך בעלעקט פון גרויס נחת!

פאַר'ן אַהיים-געהען האָט מיך דער שכן אַ פרעג געטון:

— נו? וואָס מיינט איהר עפּעס וועגען מיינ[e] חברה? עס וועט עפּעס אויסוואַקסען פון זיי?

א ודאי, א ודאי, וועט עפּעס אויסוואַקסען פו[n] זיי. זיי זענען דאָך יונג, און יונגע קינדער האָבע[n] אַ טבע צו וואַקסען. מיט יעדען יאָהר וואָס ז[יי] וועלען עלטער ווערען, וועלען זיי אויך אונטע[ר]וואַקסען.

— איך מיין זייער טאַלאַנט — בעמערקט דע[r] שטאָלצער טאַטע.

— אָה, זייער טאַלאַנט? שווער, זעהר שווע[r] צו זאָגען! איין זאַך אָבער איז זיכער: אַז א[ו]נזער געגענד וועלען ווערען ביליג דירות. ע[s] וועט לאַנג נישט געדויערען און מען וועט אין או[נ]זער גאַס קענען קויפען אַ שעהן הויז פאַר אַ קלי[י]ניגקייט. אייערע מוזיקים מיט זייערע אינסטרומע[נ]טען וועלען אַרויסטרייבען אַלע מענשען פון דע[ר] געגענד. איך אַליין וואָלט זיך מאָרגען אַרויסגע[]צויגען. ביי מיר איז רעכט צו לאָזען פערפאַל[ן] אַ האַלבען קוואַרטעל דירה-געלד.

— איהר מיינט עס ערנסט אָדער אין אַ וויץ?

— וויל דער טאַטע וויסען

— ביי מיר איז נישטאָ קיין וויצען. — א[יך] בין, פערשטעהט איהר מיך, אַ הומאָריסט, אַ יי[]דישער הומאָריסט; מיר האַסען וויצען. ווען א[יך] זאָג עפּעס, מיין איך דאָס ערנסט.

— אויב איהר מיינט עס ערנסט, כוט מא[ג] זעהר לייד אייך צו זאָגען, אַז איהר זייט נישט [גע]ערצויגען מוזיקאַליש. אייער געהער איז נישט גא[ר] נוג ענטוויקעלט. . ראָס וואָס איהר זייט אַ שרי[י]בער איז נאָך נישט גענוג. איהר קענט זיין זי[]אַ ניש'קשה'דיגער שרייבער און אַ קנאַפּער מוז[י]קער! צו מוזיק דאַרף מען האָבען אַ געהער, אַ אויער; מען דאַרף קענען אויפכאַפּען אַ עופּציע[]טעל פון אַ טאָן; און אייך פעהלט אויס אָט אַל[] אויער.

— עס קען זיין — האָב איך זיך מיט []שכן נישט געשפּאַרט. — עס קען זיין, אַז א[יהר] זייט גערעכט, נאָר בעשטעלען צוליב אייערע [] דער אַנדערע אויערען — לוינט זיך מיר נישט[]

יודען! אפשר ווייסט איהר עפּעס פון אַ [] טער דירה? אויב יאָ, לאָזט מיר באַלד ווי[]ראַטעוועט אייער קאָוונער'ן; ער איז אַ טאַטע [] קינדער, ער וויל נאָך לעבען, וויל ער גאָך!

יודען אין נאָרוועגיע

אַ בריף פון אָסלאָ

אין 24 שעה מיט'ן נאָרד עקספּרעס, פון בערלין, קומט איהר אָן אין אָסלאָ, אָדער ווי האָט פריהער געהייסען, קריסטיאַניאַ, — די הויפּטשטאָט פון נאָרוועגען.

אָסלאָ, די שטאָדט, מאַכט אין ערשטען אוי-גענבליק דעם איינדרוק פון אַ לעבעדיגער האַנ-דעלס-שטאָדט. דער פרעמדער וואָס הערט צום ערשטען מאָל רעדען די נאָרוועגישע שפּראַך, איז זיכער, אַז דאָ קריגט מען זיך און אָט-אָט וועט אַרויס אַ געשלעג.

מ'ווערט אָבער שפּעטער געוואָהר, אַז דאָס קלינגט בלויז אַזוי דער ניגון מיט וועלכען די נאָרוועגיער בענוצען זיך בשעת זיי רעדען.

שפּאַצירענדיג דורך די ערשטע פאָר הויפּט גאַסען, בעגעגען איך אַ היבשע צאָל פיש-געשעפ-טען. און איך דערמאָן זיך. אַז איך בין אין דעם לאַנד, וואָס שפּייזט אויך אייראָפּע מיט סאַרדינען.

בעקאַנטע נעמען, ווי רובינשטיין, זעליקאָ-וויטש, בעקומט איהר גלייך צו זעהן, זיי ווינקען אייך פון די שילדען. און ווען איך וואָלט נישט געוואוסט, אַז אין גאַנץ אָסלאָ געפינען זיך בסך הכל 352 יודישע משפחות, וואָלט איך איינגע-שטימט מיט יענעם אַנטיסעמיט אויף דער גאַהן, וואָס האָט מיט ביטערקייט פעסטגעשטעלט, אַז אין אָסלאָ געפינט זיך בכלל נישט קיין גוי'איש געשעפט.

• • •

דער יודישער ישוב אין נאָרוועגיע איז נאָך גאָר יונג. ער הויבט אָן צעהלען אין יאָהר 1880. נאָך אין יאָהר 1879 האָט אַ יוד נישט געטאָרט איבערנעכטיגען אין נאָרוועגיען.

אין מיטען פון די ניינציגער יאָהרען פונ'ם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט, האָבען אָנגעהויבען אַריינקומען יודישע אימיגראַנטען פון רוסלאַנד, און האָבען, צוזאַמען מיט זייערע שוועדישע ברי-דער, וועלכע זענען שוין דאָרט געווען מיט עט-ליכע יאָהר פריהער, געבילדעט אַ קהלה. דאָס הייסט, זיי, די שוועדען, זענען געווען די פּרנסים, און די רוסישע יודען — די קהלה.

ביז אָ ן אָנהויב פון דער וועלט מלחמה איז דער יודישער ישוב געווען זעהר קליין, און דאָס יודישע לעבען אומבעדייטענד. ערשט אין יאָהר 1915 זענען מיט'ן גרויסען שטראָם עמיגראַנטען פון רוסלאַנד, אויך אַהין פערוואָרפען געוואָרען עטליכע צענדליג משפחות אָדער מעהר. מיט זיי איז אויך געקומען דער איצטיגער אָסלאָ'ר רב, ר' שלום יצחק לעוויטאַן.

מ'קאָן רעכענען, אַז מיט זייער אָנקומען הויבט זיך אָן דאָס איצטיגע יודישע לעבען.

אויסער יודישקייט, לעבט זיך דאָ די יודען גאַנץ גוט. מיט פּרנסה איז נישקשה. יודען האָבען דאָ גרויסע געשעפטען אין יעדער בראַנזשע. עס עקזיסטירט דאָ אפילו אַנ'אַנטיסעמיטיש וואָכענ-בלאַט, וואָס פיהרט אַנ'אַגיטאַציע דווקא צום גוטען — זי קומט, למשל, געגען געמישטע חתונות, וועלכע זענען אין סקאַנדינאַוויען אַנ'אָפּטע ער-שיינונג. אַזוי למשל, אין דענעמאַרק רעכנט מ[ען] אַז 70 פּראָצ. פון אַלע חתונות זענען געמיש[ט], און אין שטאָקהאָלם האָט דער צווייטער ראַבינ[ער] אַ גוי'אישע רביצין...

ביי דער יוגענט פון ביידע געמיינדעס פיה[לט] זיך אַ געוויסער נאַציאָנאַלער און כמעט רעליגי[א]זער גייסט. זיי האָבען דאָ פערשידענע יוגענ[ד] פעראיינען, אַלע ציוניסטישע, און צו אַ יודי[ש] וואָרט הערט מען זיך גערן צו, — (אפשר ווי[ל] זיי הערען דאָס זעלטען...).

אויסער דעם יודישען ספּאָרט-קלוב איז [די] היגע יוגענד אויך פערטראָטען כמעט אין אַ[לע] וויכטיגע ספּאָרט פעראיינען פון לאַנד, און מ'הא[לט] זיך מיט זיי נישט וואָס צו שעמען.

איך האָב דאָ אויבען דערמאָנט איינעם יודען, וואָס איז דער איינציגער, וואָס האַלט שו[ין] אין יום-טוב געשלאָסען זיינע געשעפטען. ה[אט] ער 5 בנים, איינער גרעסער פאַר'ן אַנדער[ן] וועלכע פערנעמען אַ גאָר בכבוד'יגען אָרט א[ין] דער נאָרוועגישער ספּאָרט-וועלט. זין טאַמע[ר] חס ושלום, ווייל איך נישט גלויבען, עפּעס [] איינער פון זיי אַ שאַפּע, אין וועלכער עס געפינ[ט] זיך אַ פאָר חוץ בעכערס, און אַ היבש פאָר צ[ענ]דליג מעדאַלען — אויסצייכענונגען פאַר די לע[ץ]טע 5 יאָהר אין ספּאָרט.

פאָהרענדיג צוריק בין א ך גראַד געפאָהר[ען] מיט איינעם אַזאַ בחור'ל, וועלכער איז געפאָהר[ען] קיין פּאַריז אַלס דעלעגירטער צו אַ ספּאָרט-פע[ר]אַנשטאַלטונג, און מחמת א ך אַליין בין נישט ק[יין] גרויסער בקי אין הלכות ספּאָרט, האָט ער מ[יר] בעוויזען, אַז אַ חוץ אַ פּאָר העגד טראָגט ער א[ויף] זיין אַטלעטישער ברוסט, אַנ'אַרבע כנפות — ווי[] סגולה. און ביי זיין קייטעל טראָגט ער אַ מזוזה'[] אין זילבער געפאַסט. און אַז מיר זענען אָנגע[]קומען פאַר האַמבורג, ס'האָט אָנגעהויבען בר[]

(ווייטער זעה 8-טע זייט).

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער. איינענע פ״אַצאַונ״ע פון וועטליכע איטאַצאַריש אַפּאַראַטען, ווי: וקליאַרקיס אויף פּלאַטפוסען, קונבט-ליכע פיס, גאַרסעטען א. ז. וו. עמפּפאַנגט פון 5—7 אָוו

צוריקגעקעהרט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

נעגעלניאַנא 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און וועגע-רישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנד-לונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

קבלת פּנים פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

23 זונטאג יוני
ט"ו סיון תרפ"ט

זון-אויפגאנג 3.14
זון-אונטערגאנג 7.59

דייטשע אינדוסטריעלער אין לאדז

עס האלט ביים אנקניפען האנדעלס-בעציהונגען צווישען דייטשלאנד און לאדז

פ־ייטאג אין אווענט איז געקומען קיין לאדז אויף א בעזוך א דעלעגאציע פון דייטשע אינדוסטריעלער.

די אינדוסטריעלער זענען געקומען פון פויזען, וואו זיי האבען בעזוכט די אלגעמיינע לאנדס-אויסשטעלונג.

די דייטשע געסט זענען ערווארט געווארען אויפ'ן קאלישער וואקזאל דורכ'ן פארשטעהער פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער ד"ר זאנד, וועלכער האט זיי בעגריסט מיט א קורצער רעדע. דאן זענען די געסט אוועק אין גראנד-האטעל.

אין א געשפרעך האבען די דייטשע אינדוסטריעלער ערקלערט, אז די אויסשטעלונג אין פויזען האט געמאכט אויף זיי זעהר א פאזיטיווען איינדרוק בעזונדערס זענען זיי געפעלען געווארען די עקספאנאטען פון דער זיידען-מאנופאקטור און די-וואנעס אינדוסטרי, וועלכע איז רייך רעפרעזענטירט אויף דער אויסשטעלונג דורך די לאדזער פאברי־קען.

צוליב דעם טעם זענען זיי געקומען קיין לאדז, כדי זיך גרינדליך צו בעקענען מיט די לאדזער אויסארבייטונגען און כדי צומאכען גרויסע איינקויפען אין אונזער שטאט.

די דייטשע אינדוסטריעלער רעפרעזענטירען ס'רוב די גרעסטע דייטשע פאבריקען, וואס פראדוצירען מאשינען פאר דער מאנופאקטור, פאפיר מעטאלורגישע און כעמישע אינדוסטרי, און זיי וואלטען גערן אנגעקניפט האנדעלס-בעציהונגען מיט די לאדזער אינדוסטריעלער, די איבריגע אינדוסטריעלער האבען בדעה צו קויפען אין לאדז גרעסערע פא־טיעס דיוואנעס, טוך און אויסארבייטונגען פון קינסטליכען זייד.

אין אויספלוג בעטייליגען זיך פאלגענדע אינדוסטריעלער: אטא גערליטץ, (סטראסבורג), ד"ר מאקס שמיט (הירשבערג) הארי נעהרליך (קעלן), גוסטאוו פאליארד (שיידעמיהלע), מ לער (גרויס-פאוליס) פליעמע (מליוויץ), ד"ר וואלפסלאסט (פראנקפורט) היינריך (ברעסלאו), שאל (קעלן), באלקארן ד"ר מייכטער (קאטאוויץ) קעהל (דרעזדין), קעניג (קעלן).

נעכטען האבען די געסט בעזוכט די פאבריק אנשטאלטען פון שייבלער און גראהמאן, די פאפיר פאבריק פון זינגער אין פאביאניץ. דעם מי־ליטערישען דייטשען צמענטאזש לעבען זשגאוו.

אין לאדז האט זיי שפעטער מיט א פריהשטיק אויפגענומען די פארשטעהער פון דער לאדזער האנ־דעלס און אינדוסטרי-קאמער הענריק בארצינסקי, פידלער און באביאצקי. פארשטעהער פון גרויס אינדוסטריעלער: אלפרעד בידערמאן און דעפ. סאליינדקי, פרעזעס פון טריקאטאזש-פעראיין, אינזש. הירשבערג, פארשטעהער פון די סוחרים פעראייגען: מיעטשיסלאוו העיץ, אינזש, גראס, מיכאל קאהן און קיעבש אויך דער דייטשער קאנ־סול אין לאדז ה' צ־קוואלד.

די געסט האט בעגריסט ד"ר בארטשינסקי. געענטפערט האט איהם דער וויצע-פרעזעס פונ'ם פעראיין „ווירטשאפטסבונד פאר פוילען", וועלכער איז גלייכצייטיג א מיטגליד פונ'ם „רייכס-פערבאנד פון דער דייטשער אינדוסטריע" ה' שמיט.

אין זיין רעדע האט ה' שמיט אונטערגעשטראכען, אז די דייטשע אינדוסטריעלער ספערען האלטען פאר נויטווענדיג צו שאפען א ווירטשאפטליכען קאנטאקט צווישען פוילען און דייטשלאנד, ווייל אין א אנדערען פאל מוז מען זוכען אפזאץ-מערק אין יאפאן און אין אנדערע עקזאטישע לענדער. דער רעדנער זאגט ווייטער, אז צוריק מיט צוויי יאהר איז ער געוועזען דער ערשטער, וואס איז גע־קומען קיין ווארשע כדי צו פיהרען די פויליש-דייטשע אונטערהאנדלונגען.

די רעדע פון ה' שמיט איז מיט אוואציעס אויפגענומען געווארען דורך די אנוועזענדע.

נאכדעם האט גערעדט דער פאשטעהער פון דער האנדעלס-קאמער און שניידמיל — ה' פאלערס, וועלכער האט בעריהרט א רייע פראבלעמען וואס וואס זענען פערבונדען מיט דער טעטיגקייט פון די האנדעלס-קאמערן.

ה' בארצינסקי האט געדאנקט די געסט פארן בעזוך.

די דייטשע געסט זענען נעכטען ארויסגעפאה־רען קיין ווארשא.

צוגאב-פאבאר פון די יאהרגענג 1908, 1907, 1906

ווי בעוואוסט, ענדיגען זיך דעם 28 ד. ח. די פאבאר-קאמיסיעס פאר'ן יאהרגאנג 1908, און פאר די געבוירענע אין די יאהרען 1907 און 1906, וועלכע זענען ביי די פאראיאהריגע פא־באר-קאמיסיעס אנערקענט געווארען אלס צייטווייליג נישט פעהיגע צום מיליטער-דינסט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זיך די מילי־טער-אפטיילונג ביי דער שטעטישער סטאראסטווע געווענדעט צום מאגיסטראט מיט א פארשלאג, וועגען בעשטימען צוגאב פאבאר-קאמיסיעס פאר די דערמאהנטע יאהרגענג. ווייל, ווי ס'ווייזט זיך ארויס, האט זיך מעהר ווי א העלפט פון יאהרגאנג 1908 צוליב פערשידענע סיבות נישט געמאלדען צו די פאבאר-קאמיסיעס אין דער גע־העריגער צייט.

די צוגאב-פאבאר-קאמיסיע וועט אמטירען: פאמארסקא 18 דעם 12. און 29. יולי, און וועט אננעהמען די מיליטער-פליכטיגע, וואס געהערען צום „פ. ק. או." I, פון 2, 5, 7. 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאט, דאגעגען דעם 13. און 30. יולי דארפען זיך מעלדען די, וואס געהערען צום „פ. ק. או" II, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסא־ריאט.

צו די פאבאר-קאמיסיעס דארפען זיך מעלדען די אלע געבוירענע אין יאהר 1908 און אין די פריהער דערמאהנטע, וועלכע האבען זיך נישט געמאלדען צו די פאבאר-קאמיסיעס אין דער גע־העריגער צייט. די אלע אבער דארפען זיך פריהער מעלדען אין דער שטעטישער סטאראסטווע, צימער 5, כדי זיי ארייננציהען אין די צוגאב-פאבאר-ליסטעס. אין געגענפאל, וועלען זיי זיך נישט קאנען שטעלען פאר די פאבאר-קאמיסיעס און וועלען דעריבער בעשטראפט-ווערען.

ביים מעלדען זיך אין דער שטעטישער-סטאראסטווע, דארפען די פאבאר-פליכטיגע מיט זיך מיטברענגען די רעגיסטראציע צייגנישען און פערזענליכע דאקומענטען.

די היינטיגע פייערונג אין העלענובעק

דער „אינטערנאט און פערמע אין העלענו־בעק" ארדענט איין היינט א פייערונג צוליב דער פינף־יאהריגער עקזיסטענץ פון דער פערמע. איינ־צייטיג וועט אויך געפייערט ווערען דער חנוכת הבית פון עטליכע נייע בנינים וואס זענען איצט אויסגע־פערטיגט און איבערגעבויט געווארען.

די אינסטיטוציע האט זיך אין פערלויף פון די פינף יאהר געוואלדיג ענטוויקעלט און איז אויסגעוואקסען ביז צו א מוסטער־אינסטיטוציע פאר פוילען, בפרט אויב ס'וועט פערווירקליכט ווערען די נאהענטסטע צילען פון דער אנגעמערקטער טע־טיגקייט.

דער אומערמידליכער פיהרער פון דער אינסטי־טוציע ה' מ. ח. רומקאוווסקי איז עס געלונגען צו־צוציהען צו דער מיטארבייט זעהר פיל אנגעזע־הענע כלל־טוער און דער פערנעהם פון דער ארבייט ווערט אלץ גרעסער און גרעסער, די פאפולאריטעט פון דעם „אינטערנאט און פערמע אין העלענובעק" וואקסט נאכאנאנד און דערווערפט זיך אלץ מעהר אנהענגער צווישען די פערשידענע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט דער היינטיגער גרויסער יובילעאום-פייערונג, וואס קומט פאר אין אינ־טערנאט און לאנדווירטשאפטליכער פערמע אין הע־לענובעק, האט דער הינגער ציוניסטישער קאמיטעט אויפגעפאדערט אלע זיינע מיטגלידער צו בעטייליגען זיך אין דער פייערונג.

ווי בעקאנט, איז דער ערטשער בנין וואס איז מיט פינף יאהר צוריק אויפגעבויט געווארען אין העלענובעק, גערופען געווארען „בית־יוסף", אויפ'ן נאמען פון פערשטארבענעם פערדינסטפולען גע־זעלשאפטליכען עסקן און פארזיצענדער פון דער לאדזער ציוניסטישער ארגאניזאציע, ה' יוסף אוריזאהן ז"ל.

צוליב דער דאזיגער פייערונג וועט היינט נאכ־מיטאג דאס ציוניסטישער ביורא זיין געשלאסען.

די כוליגאנעס טראגען איבער זייער „טעטיגקייט" אין פארק פון 3 מאי

נעכטען אין אווענד זענען אין אונזער רעדאק־ציע געקומען עטליכע יונגעלייט און דערצעהלט פאל־גענדעס:

אין פארק פון 3 מאי זענען געזעסען גרופען יונגעלייט און פריילינס און געכאפט פרישע לופט. מיטאמאל האט א גרופע יונגעלייט דערהערט געשרייען. מען זייי זענען אנגעקומען אויף די געשרייען האבען זיי דערזעהען, אז א גרופע קריסטליכע כוליגאנעס זענען בעפאלען די יודישע מיידלעך און זיי גע־שלאגען. ווען די יונגעלייט האבען זיך אנגענומען פאר די פריילינס, האבען זיך פון אלע זייטען אנגעהויבען שיטען קריסטליכע יונגעלייט, וועלכע האבען אלעמען מערדערליך געשלאגען, די יונגעלייט האבען אונז אויפגעגעבען ביז פופצעהן נעמען פון די געליטענע.

איינער פון זיי האט זיך געווענדעט צום פאליציאנט נומער 1372, וועלכער איז געשטאנען נאהענט פון פארק און געבעטען אז דער פאליציאנט זאל אינטערווענירען, אדער אנקלונגען אין פא־ליציי־קאמיסאריאט, אז מ'זאל פון דארט ארויס־שיקען א פאליציאנט אויף צו בעשיצען די בע־פאלענע. דער פאליציאנט האט אבער נישט דאס ערשטע און נישט דאס לעצטע נישט געטון.

סוף פון שול-יאהר

(2) ווי עס אינפארמירט אונז דאס שול-קו־ראטאריום איז בעשטימט געווארען אויף פרייטאג דעם 28 ד. ח. דער סוף פונ'ם שול-יאהר.

דער אנהויב פונ'ם נייעם שול-יאהר דארף, לויט א צירקולאר פונ'ם בילדונגס-מיניסטער, זיך אנהויבען דעם 3. סעפטעמבער.

פערזענליכעס

(2) דעם 11 יולי הויבט אן זיין אורלויב דער לייטער פון ארבייטס-געריכט ריכטער זאוואדז־קי. עס וועט איהם פערטרעטען דער ריכטער לי־פינסקי.

צו דער פרעסע-רעדוטע

דער סינדיקאט פון זשורנאליסטען אין לאדז — די קאמיסיע — בעט אלע קאלעגען, וואס ווי־לען אנטייל נעמען אין דער זומערדיגער פרעסע-רעדוטע, צו קומען אויף דער זיצונג פון דער קא־מיסיע, וועלכע וועט פארקומען מארגען, מאנטאג דעם 24 ד. ח. 9 א זייגער אין אווענד אין לא־קאל פון דער „אגענציע ווסכאדניא" (זאכאדניא 72 פראנט 1 שטאק).

דערטרונקען

(ב) נעכטען ביי־טאג האבען זיך אין קליניק (דארף וויסקיטנא אונטער לאדז) געבאדען עטליכע יונגלעך. איינער פון זיי, דער 12 יעהריגער אל־פרעד דזשאזגא האט פלוצים געקריגען קרעמפען און זיך אנגעהויבען טרינקען די איבריגע יונגלעך האבען אנגעהויבען אלארמירען, אבער קיינער האט דעם אומגליקליכען נישט געקענט העלפען. ווייל שווימען האט קיינער פון די יונגלעך נישט געקענט דעם טויטען קערפער פונ'ם דערטרינקע־נעם יונגעל האט מען געפונען ערשט אין עטליכע שעה ארום.

פאבאר פון יאהרגאנג 1908 און פריוויליגע

מארגען, מאנטאג שטעלען זיך צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (פאמארסקא 18) די מאנספער־זאנען פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אין 11-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף K. N, O. T. U.

פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אנראדאווא 34) דער יאהרגאנג 1908 פון 14-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף S. T. U,

פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (וואקאנטנא 82) אלע פריוויליגע, וואס זענען געבוירען אין די יאהרען 1909, 1910 און 1911 און וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 4, 8, 9 און 11 קאמיסא־ריאט.

שטיצע פאר ארבייטסלאזע

דאס ארבייטס-מיניסטעריום האט בעשטימט פאר דער אקציע פון שנעלער הילף פאר ארבייטס-לאזע אויפ'ן שטח לאדז, פיעטרקאוו און קאליש, אויפ'ן חודש יוני 7000 זלאטעס.

דאס געלד וועט אויסגעצאהלט ווערען דעם 24 ד. ח. פאר די ארבייטסלאזע אין לאדז אין לאקאל פון מלוכה'שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט קילינסקי 52 2 א זייגער בייטאג.

רעקלאמאציעס וועלען אנגענומען ווערען אויף נאווראט 36 דעם 26. ד. ח. פון 9 ביז 12. אויסצאהלונג לויט דער רעקלאמאציע - ליסטע וועט פארקומען דעם 27 ד.ח.

טעלעפאנישער קאבעל צווישען ווארשא לאדז

דער מיניסטער פון פאסט און טעלעגראף אינזש. בערנער האט אונטערגעשריבען אן אבמאך מיט א פריוואטע פירמע, וועגען אויפבויען א טע־לעפאנישען קאבעל צווישען לאדז און ווארשע. דאס אויסבויען פון נייעם קאבעל דארף זיין פער־טיג נאך היי-יאהר.

אין צוזאמענהאנג מיט די ארבייטען וועגען פערלעגען א ווייטערייכענדען טעלעפאנישען קא־בעל האט די וואיעוואידזטווע אין לאדז זיך נעכ־טען געווענדעט צום מאגיסטראט מיט א בריף, אז דער מאגיסטראט זאל צוטרעטען צו די פארבע־רייטונגס ארבייט, וועלכע האבען גענארפט אנגע־הויבען ווערען דעם 20 יוני.

די וואיעוואודזטווע איז מודיע דעם מאגיסט־ראט, אז כדי די ארבייטען זאלען אויסגעפיהרט ווערען ווי אמשנעלסטען וועט זי דעלעגירען צו דער ארבייט א אינזשיניער פון דער דירעקציע פון טעלעפאנישע ארבייטען.

מאטורעס

מאטורעס האבען בעקומען פאלגענדע שילער פונ'ם מענער-גימנאזיום ביי דער געזעלשאפט צו פערשפרייטען בילדונג און טעכנישע וויסען צווי־שען יודען אין לאדז פאמארסקא 48–46 אלטער מאריץ, בראון מרדכי משה, ענגעלמאן לייזער, רייבערג חיים יצחק, גראס לייזער, קאץ יעקב, קאצאנאווסקי, אברהם ווינדאר, פאזנאנסקי יואל, ראזענבלום הערשעל, סלאווין פייוועל, וויינבערג אהרן, וואלפסאן שלמה.

Dr. med.

S. Heinrich

ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערליכע קראנקהייטען

עמפפאנגט אין זשאכאווויץ

ווילא סאקאלאווסקי ביי דער באהן-סטאציע

דער מאגיסטראט האט צרות פון די סעזאן-ארבייטער

(ס) אויף דער זיצונג פונ'ם מאגיסטראט איז נעכ־טען נאכ'ן רעפעראט פונ'ם וויצע־פרעזידענט יוויר־לינסקי וועגען דער צוגעזאגטער הלואה פון 1 מיליאן זלאטעס ,בעשלאסען געווארען אנצונעהמען 300 נייע ארבייטער צו די קאנאליזאציע־ און ברוך־קיר־ארבייטען.

צוליב אונאנגענעהמע געשעהענישען וואס זע־נען לעצטענס פארגעקומען אויף די סעזאן־ארבייטען האט דער מאגיסטראט בעשלאסען ארויסצולאזען צו די שטעטישע ארבייטער א מעלדונג אין וועלכער עס ווערט ערקלערט, אז צוליב דער שווערער פינאנציע־לער לאגע אין וועלכער דער מאגיסטראט האט זיך היי־יאהר געפונען האט מען גענומען רעדוצירען די ארבייטסצייט ביז 3 טעג אין וואך. א געוויסע גרופע ארבייטער האט ארייגעטראגען מיט די לעצ־טע טרויעריגע געשעהענישען אנאראנדונג אין דעם נארמאלען גאנג פון דער ארבייט.

דער מאגיסטראט ווענדט זיך צו אלע סעזאן־ארבייטער וועלכע זענען בעשעפטיגט ביי יידי פלאנ־טאציעס, און אין דער קאמוניקאציע־אפטיילונג, א.ר.גל. אז זיי זאלען זיך אונטערוואַרפען די פער־אָרדנונגען פונ'ם מאגיסטראט, אַרבייטען אין די בעשטימטע 3 אַרבייטס־טעג, אין פאל, ווען די גרופע וואס אַרבייט 3 טעג, זאל פרובען פערלענ־גערן זייער אַרבייטס־צייט וועט דער מאגיסטראט זיין געצוואונגען די סעזאָן־אַרבייטען איבערצורייסען.

קאמף געגען האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה

דער ארבייט־פערמיטלונגס־אמט האט דערהאַל־טען פונ'ם עמיגראַציע־אַמט אַ ספעציעלען צירקו־לאַר וועגען בעקעמפען דעם האַנדעל מיט לעבעדיגער סחורה.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז אין לאָדזער קרייז קומט דער האַנדעל פאַר הויפּטזעכליך דורך ווער־בירען פרויען אויף אַרבייט קיין פראַנקרייך און אַר־גענטינע. זיי דורכ'ן מלוכהשען אַרבייטס־פער־מיטלונגס־אַמט. אין פראַנקרייך ווידער ווערען די נאַייוע עמיגראַנטקעס פערקויפט אין שאַנד־הייזער.

כדי אויסצומיידען די ראַזיגע שענדליכע פער־מיטלונג פון מלוכהשען אַמט, וועט דער אַמט מעהר נישט אַרויסגעבען קיין ערלויבענישען צו פאָהרען קיין פראַנקרייך פרויען איינזאַמע אַנאַלפאַבעטקעס, סיידען אַז די ראַיִנע פרויען וועלען פאָהרען צוזאַ־מען מיט זייערע קרובים.

די איבענדערמאַהנטע פעראָרדנונג האָט פאַל־גענדען אונטערגרונד:

דער אויספאַרשונגס־אַמט אין לאָדז האָט מיט אַ פּאָר טעג צוריק בעקומען פון ווענגראָוו אַ ידיעה, אַז עס איז פון דאָרטען אויף אַ געהיימנישפולען אופן פערפאַלען געוואָרען די טאָכטער פון דאָר־טיגען סוחר הערש שלעזינגער. די היגע אויספאָר־שונגס־מאַכט איז צוזאַמען מיט דער וואַרשאָווער דערגאַנגען, אַז פיינע שלעזינגער איז אַרויסגעפאָה־רען מיט אַ געוויסען חנא זאַנפער, וועלכער האָט זיך דעם מערעל פאַרגעשטעלט אַלס פעטרעטער פון איינע גרעסערע ריטשע און פראַנצויזישע אונ־טערנעהמונגען אין איהר פאַרגעלעגט אַרבייט אין אויסלאַנד.

זאַנפער איז אָבער געווען אַ הענדלער מיט לע־בעדיגע סחורה. ער האָט אויף אַזאַ אופן פער־נאַרט נאָך איינע מיידלעך וועלכע ער האָט דאָס מאָל נאָר בעוויזען אַרויסצופיהרען נאָר ביז דייטש־לאַנד ,דאָרט האָט מען איהם פערהאַלטען בעת ער האָט געוואָלט אויסאַרבייטען פּעסער כדי אַרויסצו־טראַנספּאָרטירען זיינע קרבנות קיין אַמעריקא. זאַנפער איז אויך בעשולדיגט אין דעם, אַז ער שטעהט אין קאָנטאַקט מיט קאָנטראַבאַנדיסטען פון מאָרפין, קאָקאַין און אַנדערע נאַרקאָטיקען.

זאַנפער וועט די טעג דורך דער דייטשער פּאָליציי צוגעשטעלט ווערען צו דער פּוילישער גרע־ניץ און איבערגעגעבען ווערען דער פּוילישער מאַכט.

פון האנדעלס-געריכט

פראלאנגירט די צאהלונגען פון דער אקצ.-געז. יול. קינדערמאן

(–) דאָס האַנדעלס־געריכט האָט נעכטען בע־טראַכט די ביטע פון דער אַקציען געזעלשאַפט יוליוש קינדערמאַן וועגען פּראָלאָנגירען איהרע די צאָהלונגען. דער אַקטיוו פון דער פירמע בעטרעפט 6,986,350 זלאָטיס.

דאָס געריכט איז נאָכגעקומען די ביטע פון דער פירמע און פּראָלאָנגירט איהר די צאָהלונגען. אַלס ריכטער־קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען דער האַנדעלס־ריכטער עמיל הערשבערג און אַלס קוראַטאָרען אדוו. וואַלטער קינדערמאַן און דער אינדוסטריעלער ערווין פּראַפּ.

דאָס האַנדעלס־געריכט האָט אויך בעשלאָסען צו פּראָלאָנגירען די צאָהלונגען פון דער פירמע „אוניווערזאַלער מאַגאַזין" ה' שיינפינקעל, פּיעטר־קאָווער 44, אַלס ריכטער־קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען ה' הערמאַן זשמיגראָד און אַלס קוראַ־טאָר אדוו. קאַזשימיעזש קאָנטשינסקי.

גרויסער סקאנדאל

אויפ'ן נעכטיגען מעטש „הכח"—„טוריסטען"

נעכטען נאָכמיטאָג איז פאָרגעקומען אויפ'ן „ל.ק.ס." פּלאַץ דער לעצטער מעטש פון דער ערשטער רונדע וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער לאָדזער „א"־קלאַס. צווישען די „טוריסטען" וועלכע שפּילען מיט יערען טאָג ערגער, און האָבען שוין איצט נישט די מינימאַלסטע אויסזיכטען צו ערצילען דעם מייסטער־טיטול פון דער „א"־קלאַס מיט „הכח", וועלכע געפינט זיך לעצטענס אין אַ גוטער פאָרם.

די „טוריסטען" האָבען זיך גערוכט אויף אַ מפּלה. זיי זענען אָבער געפאַלען אויף אַ גוטער המצאה. היות, ווי „הכח" איז דער „בעל־הבית" פון מעטש דאַרף מען אַרויסרופען אַ סקאַנדאַל, אַזוי, אַז דער ריכטער זאָל מוזען איבעררייסען דעם מעטש און אַזוי אַרום וועט „הכח" וועלכער האָט נישט געקאָנט אָפּהיטען די אָרדנונג אויפ'ן פּלאַץ פערשפּילען דעם מעטש דורך אַ „וואַלקאָווער".

וכך הוה.

וואָלט דאָס פּובליקום אַליין אָנגעהויבען צו־שרייען און זיך שלאָגען אויף די טריבונע און גאַלעריע וואָלט נאָך געווען אַן עצה צו פערהיטען פון אַ סקאַנדאַל.

נעכטען האָט אָבער פּאַסירט אַ סקאַנדאַליע־זער פאַל, וועלכער וואַרפט ליכט אויף די אונער־הערטער ווילקיר פון די „טוריסטען"־שפּילער.

שוין פון אָנהויב פון שפּילען האָט „הכח" אָנ'איבערמאַכט און שיסט 2 טויערען, דורך בימ־גאַרטען פון אַ שטראָף־שטויס פאַר'ן ברוטאַלען שפּילען פון „טוריסטענ'ס" טויערמאַן ראַפּפּאָרט און שטיינבאַק. די „טוריסטען" מורא האָבענדיג פאַר אַ מפּלה הויבען אָן ברוטאַל צו שפּילען און געהען פּשוט אויף די שפּילערס ,ביידער ראָזינער „איידע־לער אַרבייט" צייכענט זיך ספּעציעל אויס באַל־טשעוויסקי יועמען דער ריכטער מאַכט עטליכע בעמערקונגען. ער האָט אָבער נישט געהאַט קיין מוט דעם ברוטאַלען שפּילער אינגאַנצען צו בעזייטיגען. דאָס ברוטאַלע שפּילען פון די „טוריסטען" און דאָס צוקלאַפּען פון די „הכח אָנער האָט ווייזט אויס געהאָלפען און די „טוריסטען" האָבען געשאָסען 3 טויערען. „הכח" האָט אין דער צייט געהאַט אַ סך געלעגענהייטען דעם רעזולטאַט אויסצוגלייכען. די „טוריסטען" האָבען זעהט אויס דערפאַר שטאַרק מורא געהאַט און פּראָוואָצירט „הכח"־אָנהענגער צו אַ געשלעג. דאָס געשלעג האָבען זיי אויך אַרי־בערגעטראָגען אויפ'ן שפּיל־פּלאַץ און דער ריכטער יאַסטשעמבסקי האָט איבערגעריסען דעם מעטש, כאַראַקטעריסטיש, דאָס אין געשלעג האָבען זיך בעזונדערס אויסגעצייכענט די „טוריסטענס" שפּי־לער סמאָלאַרסקי, ניעוויאַראָמסקי, באַלטשעווסקי און מיכאַלסקי.

ס'איז אָבער צו האָפען, דאָס דער היגער פוס־באַל־פערבאַנד וועלכער וועט זיך מיט דעם ענין ספּעציעל פערנעהמען, וועט רעאַגירען אויף אַנ־ענטשפּרעכענדען אופן אז זאָלכע היציגע שפּילער, אַנלערנען פאַר זייער „ספּאָרטלעכע האַלטונג" אויף עפענטליכע מעטשען.

„קרימה"—„ג. מ. ס." 4:3 (1:0)

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס.

א בלוטיגע אונפארזיכטיגקייט

דער 13 יעהריגער סטעפאַן האַלוועג קילינס־קיעגא 164 האָט פון ערגעץ בעקומען אַ פּלאָווער מיט וועלכען ער האָט זיך געשפּילט. דער פּלאָווער האָט פּלוצים אויסגעשאָסען און געטראָפען ה׳ וועגס חבר דוד פיינבויג, וועלכער איז געפאַלען אַ שווער־פערוואונדעטער. די אַרויסגערופענע פּאָגאָ־טאָוויע האָט פיינבויגען אין אַ שווערען־צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

די פּאָליציי האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָ־טאָקאָל.

ווער ווייסט?

נעכטען אינדערפריה איז אַרויס פון דער היים אויף דרעוונאָווסקא 19 דאָס דריי יעהריגע יונגעלע משה'לע קויפמאַן, אָנגעטאָן אין אַ גראַנאַט אַנציגעל, ווייס שערצעלע און לעדערן היטעלע סאַנדאַלקעס אויף די פיסלעך.

ווער עס ווייסט עפּעס וועגען קינד ווערט געבעטען מיטצוטיילען די עלטער, (דרעוונאָווסקא 16 קויפמאַן)

ערלויבענישען אויף גאסען-קיאסקען

וועט ארויסגעבען די אינדוסטרי-אפטיילונג ביים מאגיסטראט

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאַגיסטראַט איז בעשלאָסען געוואָרען אין אַלע ענינים, וואָס זענען פערבונדען מיט'ן אַרויסגעבען ערלויבענישען אויף קיאָסקען אויף די גאַסען און מאַרקען וועט ערלעדיגען דער אינדוסטרי־אַמט ביים מאַגיסטראַט, אַלס ערשטער אינסטאַנץ. כדי די קיאָסקען זאָלען זיין איינהייטליך און האָבען אַנ'עסטעטישען אויס־זעהען, וועט די בוי־אָפּטיילונג אויסאַרבייטען אַנ'אַלגעמיינעם מוסטער.

גענעראל-פערזאמלונג פון „בר-כוכבא"

נעכטען אין אָוונד איז אין אייגענעם לאָקאַל פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „בר־כוכבא".

נאָכ'ן אויסוועהלען אַ פּרעזידיום איז גלייכ־צייטיג אָנגענומען געוואָרען אַ פאָרשלאַג, אַז צוליב דעם וואָס עס איז געקומען אַ קליינע צאָהל מיט־גלידער ווערט די פערזאַמלונג אָפּגעלעגט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

ל. פּאַוולאָווסקי (פּיעטרקאָווער 307) ס. האַמ־בורג (גלובנא 50), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטש 4) י. סיטקעוויטש (קאָפּערניק 26) א. כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ) ק. פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10.

געשלאסען אלע פאבריקען אין זדונסקא-וואלא

די הויפּט־פערוואַלטונג פון דעם קלאַסען־טעק־סטיל פעראיין האָט בעקומען פון זדונסקאַ־וואָליאַ די אַלאַרמירענדע ידיעה, אַז דאָרטען זענען נאָך אַ 2־וואָכענדיגע קינדיגונג געשלאָסען געוואָרען אַלע פאַבריקען. די דאָרטיגע אינדוס ריעלער ער־קלערען זייער שריט מיט דעם דויערענדען ווירט־שאַפטליכען קריזיס און דערמיט, וואָס זיי האָבען נישט וואו זייערע סחורות צו פערקויפען. אָהן אַר־בייט זענען געבליבען עטליכע טויזענד אַרבייטער. די לאַגע פון די דאָרטיגע אַרבייטער איז שווערער, ווייל די גרעסטע טייל געניסט נישט פון אונטער־שטיצונג פאַר אַרבייטסלאָזע.

צו די וואלען פון 16-טען ציוניס-טישען קאנגרעס אין לאדז

(קאמוניקאט)

אויף דער לעצטער פּלענאַר־זיצונג פון וואַר־שאָווער הויפּט־וואַהל־קאָמיטעט פאַר דעם 16־טען ציוניסטישען קאָנגרעס, איז אויף דעם סמך פון דעם פּראָטעסט מצד 160 שוקלים, בעשטימט געוואָרען מיט אַ שטימען־מעהרהייט, אַז אין לאָדז זאָלען די וואַהלען פאָרקומען אויף אַ נייטראַל אָרט און נישט אין קיין לאָקאַל פון די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס. אַלס פּאָרזיצענדער איז בעשטעטיגט געוואָרען ה' העלמאַן און אַלס שקל־קאָמיסאַר ה' שאַפּיראָ. די לאָדזער וואַהל־קאָמיסיע וועט בע־שטעהן פון 6 פערטרעטער: 2 פון „מזרחי" און צו 1 פערטרעטער פון „עת לבנות", „על המשמר", „התאחדות", און „פועלי־ציון".

דער יודישער גבור זעליג פאשאף

וואס ער דערצעהלט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט"

4.

מיט מיין איינציגער לינקער האַנד בין איך צוגעלאָפען צו דעם, וואָס האָט געשאַסען, איהם אַרויסגעריסען דעם רעוואָלווער פון דער האַנד, און אַזוי־אַרום איז מיך דער עולם פונאַנדערגעלאָפען. איך בין געבליבען איינער אַליין אויף דער גאַס און האָב מיך אַליין אָנגעהויבען בודק צו זיין .דער סך הכול איז געווען צוויי לעכער פון קוילען אין מיין גוף און אַרורכגעשאָסענע האַנד. אַזוי־אַרום האָב איך שוין אונדירעקט געליטען פאַר מיין יודישקייט.

דערפאַר, דערצעהלט פּאַשאַוי, האָב איך איינ־מאָל געהאַט אַ גרויסע סאַטיספאַקציע ווען איך האָב מיך איינגעשטעלט פאַר'ן נאָמען פון פער־שטאָרבענעם זיגמונד ברייטבאַרד. געווען איז דאָס אויף פאָלגענדען אופן:

אין יאָהר 1926 בין איך געפאָהרען קיין דאַנ־ציג צו דעם דאָרטיגען אינטערנאַציאָנאַלען רינגער־קאַמף־קאָנקורענץ. דער רינג־קאַמף־טורניר איז פאָרגעקומען אויפ'ן מעסע־פּלאַץ. אין דערזעלבער צייט איז אויך געשטאַנען דער בערימטער צירק פון סאַראַסאַני. דאָס איז איינער פון די גרעסטע צירקען אין דער וועלט מיט צוואַנציג עלעפאַנטען, אַ פּערסאָנאַל פון פינפהונדערט פּערזאָן. אין דעם דאָזיגען צירק איז געווען די הויפּטאַטראַקציע דער אַמעריקאַנער אייזען־קעניג באָפּ ראָלס. מ'האָט דערצעהלט, אַז ראָלס בעוויזט וואונדער, אַז דער גאַנצער שטאָט האָט מען גערערט וועגען איהם און וועגען זיינע פּראָדוקציעס אין צירק סאַראַסאַני. מיך האָט דער גאַנצער ענין באָפּ ראָלס גאַנץ ווייניג אינטערעסירט און איך וואָלט מיך וואַהרשיינליך אויך ווייטער נישט פערנומען מיט איהם ווען נישט איינמאָל האָב איך אין די דאַנציגער גאַסען גע־לייענט פאָלגענדען פּלאַקאַט:

„באָפּ ראָלס גיט 500 גולדען בעלוינונג יערען איינציגען ,וועלכער וועט איהם נאָכמאַכען דעם עקספּערימענט, וואָס ער וועט היינט און פאָלגענ־דע טעג ווייזען אין צירק סאַראַסאַני. דער יודישער אייזען־קעניג זיגמונד ברייטבאַרד האָט דעם דאָ־זיגען עקספּערימענט נישט געקענט ווייזען".

איבערגעלייענט דעם דאָזיגען פּלאַקאַט בין איך אין דעם ערשטען פרייען אָוונד וואָס איך האָב געהאַט אַוועק אין צירק סאַראַסאַני, כדי צו זעהן און וואָס בעשטעהט די דאָזיגע גרויסע קונץ פון באָפּ ראָלס.

קוים זיך דערוואַרט בי'ן אויפטריט פון באָפּ ראָלס, געזעהען אַלע זיינע פּראָדוקציעס פון בויגען און ברעכען אייזען, וויקלען אייזערנע שטאַנגעס אַרום דער האַנד און נאָך אַנדערע זאַכען ענדליך איז געקומען דער הויפּט־אַטראַקציע־נומער. אין זאַל איז פינסטער געוואָרען, די מוזיק האָט אויפ־געהערט צו שפּילען, צוויי גרויסע פּראָזשעקטאָרען האָבען בעלויכטען דאָס אָרט, וואו ראָלס איז גע־שטאַנען: מ'האָט אַרייגעפיהרט, אמת, 2 שטאַר־קע פערד, מיט זאַטעל און לייצעס. ראָלס האָט אַ־רומגעוויקעלט די לייצעס אַרום זיינע הענד פעסט גע־שלאָסען די הענד און דאַן האָט מען די פערד אָנגעהויבען שטאַרק צו טרייבען איינס אויף רעכטס און איינס אויף לינקס. די פערד האָבען געריסען געשטאַפּעט זיך ,געוואָרפען און האָבען בשום אופן נישט געקענט פונאַנדעררייסען ראָלס הענד. דאָס פּובליקום איז געווען בעגייסטערט ,ראָלס'ן האָט מען געמאַכט שטורמישע אָוואַציעס, ער איז בעוואָר־פען געוואָרען מיט בלומען. איך האָב מיר אָנגעקוקט דאָס עסק, ביז מיר רוהיג אַוועק פון צירק אַהיים און האָב אָנגעשריבען צו ראָלס'ן פאָלגענדען בריף:

„פערזופענדיג זיך אויף דעם פּלאַקאַט פון צירק, וועגען די פינפהונדערט גולדען בעלוינונג פאַר דעם, וועלכער וועט בעוויזען נאָכצומאַכען איירער הויפּטאַטראַקציע נומער — בעטה איך אין די אַרויספאָ ע.ג.. איך שטעל אָבער אַ תנאי, איך לעג אויך איין פינפהונדערט גולדען ,אויב איך וועל איירע פּראָדוקציעס נישט נאָכמאַכען פערליר איך מיינע 500 גולדען לטובת דעם יתומים־הויז. איהר מוזט זיך אָבער פערפליכטען נאָכצומאַכען אַ קראַפט־פּראָדוקציע וועלכע איך וועל ווייזען, אויב איהר וועט דאָס נישט נאָכמאַכען, וועט איהר פער־שפּילען איירע פינפהונדערט גולדען פאַר'ן יתומים הויז. איך וואָלט די גאַנצע אַרויספאָדערונג נישט אָנגענומען ,און אין דעם פּלאַקאַט וואָלט נישט פערשוועכט געוואָרען דער כבוד פון דעם ש"ן פערשטאָרבענעם זיגמונד ברייטבאַרד, איך ערוואַרט איער ענטפער א. א. וו. א. א. י. " ש

אויף צוזאַגענם דאָס איז געווען דעם 16 אָקטאָבער 1926 איז געווען אָפּגעדרוקט אַ בריף פון באָפּ ראָלס אין דער „דאַנציגער נייעסטע נאַכ־ריכטען" אַז ער נעהמט אָן מיין אַרויספאָדערונג. דער ראָזינער קאָנקורס צווישען מיר זעליג פּאַשאַוי און באָפּ ראָלס איז בעשטימט געוואָרען אויף זונטאָג, 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג אויף אַ פרייען פּלאַץ פאַר דער מעסע־האַלע, אין דער בעשטימ־טער שעה האָבען זי דאָרט דעם פּלאַץ צונויפגע־זאַמעלט טויזענדער און טויזענדער צושויער. אַלע האָבען געוואוסט אין וואָס עס בעשטעהט די קראַפט־פּראָדוקציע פון באָפּ ראָלס, קיינער האָט אָבער נישט געוואוסט אין וואָס בעשטעהט מיין פּראָדוק־ציע. די שפּאַנונג איז געוואַקסען מיט יערער מינוט. דער ערשטער האָב איך געוואָלט בעווייזען די פּראָדוקציע מיט די צוויי פערד. באָפּ ראָלס האָט צוגעגרייט אַלין צום נומער, דערביי האָב איך בעמערקט, אַז מ'האָט געברענגט אויפ'ן פּלאַץ נישט דיזעלבע פערד, מיט וועלכע ראָלס האָט אויסגע־פיהרט זיין נומער, אין צירק, נאָר 2 גרויסע שטאַר־קע פערד, ממש ווי מ'זאָגט, בעלגישע. איך האָב מיך נישט אַקעגענגעשטעלט זייענדיג זיכער, אַז איך וועל זיכער נישט פערשעהמט ווערען. אַזוי איז אויך געווען.

(פערטזעצונג קומט)

—=:§:=—

צו די וואהלעז פון דעלעגאטעז צום 16 ציוניסטישן קאנגרעס

אין אונזער שטאט ווערען שוין געמאכט די נויטיגע הכנות צו די וואהלען פון דעלעגאטען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס, וועלכע זענען בעשטימט געווארען אויף זונטאג, ד. 30 ה.ח. אין צוזאמענהאנג מיט דעם ווערען היינט, מארגען און דינסטאג אויסגעלעגט צו קאנטראלירען די וואהל-רשימות אין לאקאל פון דער וואהל-קאמיסיע צעגעלניאנא 4. די שוקלים קאנען נאכזעהען זייער וואהל-רעכט אין די בעשטימטע שעה'ן און אויך איינטראגען עווענטועלע רעקלאמאציעס.

פון ארבייטס-געריכט

(2) דאס ארבייטס-געריכט האט נעכטען בעטראכט דעם פראצעס געגען דער פירמע קעסטענבערג. אין דער אנקלאגע ווייזט דער ארבייטס-אינספעקטאר אן, אז אין דער פירמע קעסטענבערג זענען ארבייטער און ארבייטערינס בעשעפטיגט צו 12 שעה אין טאג. דער אינספעקטאר האט אנגעוויזען, דאס די פירמע איז שוין פריהער צוליב דעם 2 מאל בעשטראפט געווארען, דאך ווארפט זי זיך נישט אונטער דעם געזעץ וועגען 8 שעה'דיגען ארבייטס-טאג.

דאס ארבייטס-געריכט האט ארויסגעטראגען אן אורטייל, לויט וועלכען דער פעראנטווארטליכער לייטער פון דער אונטערנעהמונג ה' העניק קעסטענבערג איז בעשטראפט געווארען מיט 300 זל., אדער 1 חודש ארעסט. חוץ זעם 30 זל. געריכטס-קאסטען.

היינטיגע פערזאמלונג פון „לאקאטאר“

היינט, זונטאג, 9 א זייגער אין אווענד צום ערשטען טערמין אדער 10 א זייגער צום צווייטען טערמין קומט פאר די אלגעמיינע פערזאמלונג פון געז. לאקאטאר אין לאקאל פון די הענדעלס-אנגעשטעלטע אויף אליא קאשציושקי 21.

היינטיגע קינדער-פערוויילונג

היינט קומט פאר אין פארק העלענאוו א פערוויילונג פון 3 ביז האלב 6 ספעציעל פאר קינדער מיט פעשידענע אטראקציעס. נאכדעם א קאנצערט און טענץ אונטער דער לייטונג פון באלעטמייסטער מאיעווסקי.

פון יודישען טעאטער

די נעליבטע גאסטראליארען וויערא קאניעווסקא, פאול ברייטמאן און מאקס ברין ווערען ענטוזיאסטיש אויפגענומען פון יודישען טעאטער פובליקום. מיט אן'אונאויפהערליכ.ן ערפאלג ווערט ווייטער היינט געשפילט „דאס הונ'דעל“.

מארגען מאנטאג א פאפולערע פארשטעלונג „ציפקע סייער“.

די קראפט אין די מענשען-האר

דעם ד"ר ווידנער איז געלונגען צו געווינען א נייטראלע, האלטבארע לעזונג פון די מענשען-האר, וואס איז בעקאנט אונטער דעם נאמען סילוויקרין. דורך די דאזיגע סילוויקרין-האר-קור ווערען די אפגעשוואכטע האר-וואורצלען, זאגאר שוין ביי איינגעטטענע ערקראנקונג, ווידער געבראכט צום וואקסען און צו א לעבהאפטער האר-נייבילדונג. יעדער איינציגער קען זיך בענוצען אומזיסט מיט דער דאזיגער בעדייטזאמער ערפינדונג. די בראשורען „די קאפהאר, זיין אויספאלען און ווידערנעשטעהען“ און א סילוויקרין-שאמפאן-פראבע בעקומט איהר אומזיסט אויף אייער פארלאנג אין פארטא-פריי פון Silvikrin-Vertrieb Danzig 270 Böttchergasse 23 27.

פון „גאנג“

היינט ווערט ווייטער געשפילט די געזאנגונגס רעוויע „צום ווידערזעהען“ מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבאל.

היינט ווערט געשפילט 3 מאהל.

נעכטיגע רינג-קאמף אין צירק

אין 22 טאג פון רינג-קאמפען טורניר האבען זיך אין דער ערשטער רייה געטראפען פעטראוויטש מיט שטעקערן. דער קאמף האט זיך פערענדיגט רעמי.

אין דער צווייטער פאר האט געקעמפט צום ערשטען מאהל דער ערשט אנגעקומענער וואגורא מיט שטשערבינסקין. געזיגט האט וואגורא אין דער 19 מינוט.

פאשאף האט זיך נעכטען געטראפען אין דעצידירענדען קאמף מיט ברילא. געזיגט האט אין דער 23 מינוט פאשאף. ס'האט זיך אבער ארויסגעוויזען, דאס אין לעצטען מאמענט פון קאמף האט מיט דעם בעזיגטען ברילא פאסירט א אומגליקס-פאל. 2 אנוועזענדע אין צירק דאקטוירים, איין פריוואטער און איין מיליטערישער האבען פעסטגעשטעלט, אז ביילא האט צובראכען דעם ארעם-ביין. דאך שטעלען די ריכטער'ס פעסט, אז פאשאף האט דא נישט קיין שום שולד, און האט ריכטיג בעזיגט דעם געגנער.

אין דער לעצטער פאר האבען געקעמפט: דער הומאריסט פון טורניר קראוס מיט קארנאק. דער קאמף איז געפירט געווארען זעהר ברוטאל, געזיגט האט דער שטארקערער קארנאק.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

ווענעריליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכער ... אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג

יודען אין נארוועגיען

(ענדע פון 6. זייט).

כען אויף טאג, האט דער בחור ארויסגענומען פון זיינע באקס הענטשקעס, א טלית און תפילין און זיך גאר געשטעלט דאווענען.

פון אמאליגע שוועדישע יודען איז שוין קיין זכר נישטא. עס עקזיסטירען נאר פאמיליעס, וואס האבען זיך נארוועגיזירט. די גרעסטע ציגארען פאבריק געהערט איינעם א רוסישען יוד, וועלכער האט מיט 25 יאהר צוריק פערדינט אין דער זעלביגער פאבריק 2 און א האלב קראנען א טאג אלס פשוט'ער ארבייטער. זייענדיג דעמאלט אן'עלענדער, האט ער ביי די אמאליגע אסלא'ר יודען קיין צוטריט נישט געהאט. האט ער חתונה געהאט מיט א נארוועגישער ארבייטערין, ער האט אבער נישט פערגעסען, אז ער איז א יוד און אונטערשטיצט יעדער יודישע זאך ווען עס קומט איהם נאר צו דער האנד.

אויפ'ן קריסטליכען בית-עולם האבען אסלאר יודען געשטעלט א שעהנעם מאנומענט דעם בעקאנטען סענאטאר פ. ווערגילאן, וועלכער האט א סך מיטגעהאלפען צו דער יודישער גלייכבערעכטיגונג אין נארוועגיען.

מיט עטליכע יאהר צוריק האט דער היגער פארלאמענט געוואלט אננעמען א געזעץ געגען דער יודישער שחיטה. אבער א דאנק דער ענערגישער א-בייט פון דער קהלה און איניגע יודישע און קריסטליכע וויסענשאפטסלייט פון אויסלאנד איז די זאך דורכגעפאלען.

איצט איז דער ענין ווידער ארויפגעשוואומען..

שטארק ליב האט מען דא די יודען נישט. די צרה איז נאר, וואס דער נארוועגער איז בכבע א גרויסער מ:זם (איבערשאצער), און אויף די עטליכע הונדערט יודען, וואס געפינען זיך אין נארוועגען מיינען זיי, אז עס זענען וועניגסטענס טויזענט א פאר צעהנדליג טויזענט.

צעהן שעה נסיעה פון אסלא ליגט דאס טיפיש נארוועגישע הילצערנע שטעטעל טרונדיעם. צווישען איהרע 65.000 איינוואוינער געפינען זיך בסך הכל 35 יודישע משפחות. אלע שטעהען עקאנאמיש גוט. יודישע געזעלשאפטליכע ארבייט איז דא נישט קלענער פון אסלא.

מיט עטליכע יאהר צוריק האבען טרונדיעמער יודען אפגעקויפט די אלטע צענטראל-סטאציע פון טרונדיעם. און לויט א גוט אויסגעארבייטען פלאן פון איינעם פון די בעסטע נארוועגישע ארכיטעקטען, האט מען די אמאליגע סטאציע פערוואנדעלט אין א פראכטפולער שוהל, דערביי א תלמוד תורה, א פארטראג-זאל און אלע נויטיגע צימערען, וואס א גוט ארגאניזירטע קהלה האט נויטיג. א נארוועגישער פארלאמענט-מיטגליד האט זיך אין א וויץ אויסגעדריקט, אז מען מעג שוין פערקויפען די איצט קליין-געווארענע פארלאמענט-געביידע: קונים זענען פערהאן...

אין אסלא בעשטעהט די יודישע ערציהונג אין מפטיר, בר-מצוה, און קדיש-זאגען. אבער אין טרונדיעם בעק'מען די יודישע קינדער א נאציאנאלע ערציהונג. א חוץ דעם איינעם יוד, וועלכער געפינט זיך אין דער לעצטער שטאט פאר'ן נארדפאל („היימערפעסט“) זענען אין איבעריגען נארוועגען קיין יודען נישטא.

און דער אסלאער רב האט מיר אויסגעדריקט זיין צופרידענקייט דעריבער, ווייל שטעלט אייך פאר, ווען דארט אין אבער-נארוועגיען, וואו זומער געהט די זון כמעט נישט אונטער, וואלטען געווען יודען, ווי וואלטען זיי דען געקאנט וויסען ווען ס'ווערט שבת? ...

ב. מ—ס.

ראדיא-פראגראם

זונטאג 23 יוני

15.50 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-מוזיק. 17.00 ווארשא: פאפולערער קאנצערט פון פילהארמאנישען ארקעסטער. 19.10 קראקא: „די שעהנקייט פון דער טעכניק און ספארט אין דער פאעזיע“ רעפ. פון י. א. גאלושקא. 19.25 ווארשא: „די ערשטע פאלאקען אין אמעריקא“ רעפעראט פון פראפ. העניק מאשטשיצקי. 19.30 פויזען: „דער נ:ט פון דער ארלעאנער יונגפרוי אין ליכט פון די נייע פארשונגען“ רעפעראט פון פראפ. לעווינסקי. 20.30 ווארשא: קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאנישען ארקעסטער און סאליסטען. 20.30 קראקא: אווענד-קאנצערט. 22.25 ווארשא: פ.א.ט. קאמוניקאט. 22.45 ווארשא: טאנץ-מוזיק. 11.00 וויען: קאנצערט פון ווינער סימפאנישען ארקעסטער. 12.35 בודאפעשט: סימפאנישער קאנצערט. 19.30 שטוטגארט „די פערכשופטע פלייט“, אפערע פון מאצארט. 20.00 בערלין: „יאהאניספייער“ פיעסע פון זודערמאן. 20.00 קעניגסבערג: „מאריענבורגער פעסטשפילע“. 20.05 לאנגענבערג: „טרובאדור“ אפערע פון ווערדי. 20.10 וויען: „זומער-פויגעל“ אפערעטע פון ווינבערג. 21.00 רוים: „מאנאן“ אפערע פון מאסענעט. 21.45 פראנקפורט „דער חתונה אווענד“ קאמעדיע פון נאנסען.

מעלדונג

צו די וואהלען פון דעלעגאטען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס

זייענדיג נאמינירט דורך די הויפט-וואהל-קאמיסיע אלס וואהל-קאמיסאר צו די וואהלען אין לאדז פון דעלעגאטען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס, טייל איך מיט, אז די וואהל-רשימות ווערען אויסגעלעגט צו קאנטראלירען אין לאקאל פון דער ארטיגער וואהל-קאמיסיע צעגעלניאנא 4 היינט זונטאג ד. 23 פון 10 ביז 2 פארמיטאג, מאנטאג, דעם 24 און דינסטאג, דעם 25-טען יוני, פון 1 ביז 3 נאכמ. און פון 7 ביז 10 אווענד.

וואהל-קאמיסיע

(—) א. שפירא.

בעקאנטמאכונג.

צוליב דעם טראנישען טויט פון די אינהאבער פון דער פירמע Józef Grzegorzewski וועלכע האבען ביז איצט אונז רעפרעזענטירט, האבען מיר אנפערטרויט אונזער רעפרעזענטאנץ אויפ'ן לאדזער קרייז דער בעוואוסטער לאדזער פירמע

ERNEST WEILBACH Piotrkowska 154 Tel. 41-96

לאגער פון פיאנינאס און פארטעפיאנען

וועלכע וועט מיט'ן היינטיגען טאג אן דינען דער געעהרטער קונדשאפט מיט צמטליכע עווענט. אינפארמאציעס.

ED. SEILER, Liegnitz

פאבריק פון פיאנינאס. געז. מיט בעשר. האפטונג.

רעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נעז חלז, אויערן קר. 10—11 2—5 6—7

ד"ר רוזשאנער הויט און געשל.-כט קר. 10—11 1—2

ד"ר גאלדשטיין- אינערן-קראנקהייטען פאלאק 1—2 7—8

ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען 12—2 הויז ווג.

ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען 10-12 4-5

ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף 11-1½ 5-6

ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט. 4-5 ווג. 1—2

ד"ר וויינבערג אינג. הערץ לונגען-קר 12—1, 6—7

ד"ר סטופעל רענטגען 10—12 4—6

א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט 3—7

נ. ראזעס צאהן-ארצט 9—2

צאהן-פלאמבירונג, בעלייכטונגען, קראנען, טעסטען א.א.וו. בײ דער רעטשניצע איז נעעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטרוזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שוועסטער.

אימפונגען נעגן שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די רעטשניצע איז אויך אפען זונטאג. וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אווענד

געזעלשאפט „לאקאטאר“

אין לאדז, פיעטריקאווער 107

מאכט בעקאנט איהרע מיטגלידער, אז היינט, זונטאג, ד. 23. יוני ד.י. וועט אין זאל פון די הענדעלס-אנגעשטעלטע (אל. קאשטשושקי 21) 9 א זייגער אווענד צום ערשטען טערמין און 10 א זייגער צום צווייטען טערמין, פארקומען

די אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) ערעפנונג און וואהל פון א פרעזידיום;
2) לעזען דעם פראטאקאל;
3) טעטיגקייטס-בעריכט פון דער געז. „לאקאטאר“ פארן יאהר 1927–28;
4) פינאנץ-בעריכט;
5) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע;
6) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1929.
7) פראיעקטען פאר דער צוקונפט.
8) וואהל פון 8 פערוואלטונגס-מיטגלידער און 3 מיטגלידער אין דער רעוויזיאנס-קאמיסיע.

בעמערקונג: א) די פערזאמלונג צום צווייטען טערמין איז גילטיג ביי יעדע צאהל אנוועזענדע מיטגלידער, ב) איינגאנג אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג נאכ'ן פארצייגען דעם קוויט פון בעצאהלטען מיטגלידס-בייטראג. 8074

3 צימער און א קוך

און באדע-צימער, ווערט פון זאפארט געזוכט

אפערטען אונטער „B. H.“ אין אדמיניסטר. פון דער צייטונג. 8080

השבת אבדה.

דאנערשטאג ביינאכט איז מיר אוועקגעקומען א פארטפעל מיט 5 וועקסלען און איין איבקאסא-קוויט אויפ'ן נאמען פון י. מאגער אויף א סומע פון 100 זל. פון Bank Spółek Zarobkowych נעמער קוו. 001445. לויף-נומ,ר פון וועקסעל 613465 צאהלבאר נעווען דעם 4/6 ד.י. און פערשידענע דאקומענטען וועלכע האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אומגילטיג. דער עה ליבער פינדער ווערט געבעטען נעגען בעלוינונג אפצוגעבען צו שולמייסטער און ראש, פולנאצנא 5 אדער אין דער אדמיג. פון דער צייטונג.

א מאטורזשיסט

מיט 8-קל. בילדונג בע הערשט גרינדליך די פוילישע דייטשע און פראנצויזישע שפראכען ערטיילט לעקציעס. גאראנטירט פאר גרינדליכען ערלערנען פויליש אין משך פון 36 לעקציעס. צו ווענדען זיך ביי

ZALCMAN, Aleksandrowska 24

P.S. Przygotowuję uczennice(ów) szkół powszech do klas gimnazjalnnych.

אין קראשעוו ווילא LUDWIK WOJCIK na kolonji Nr. 11

ווערט ארויסגעגעבען היימישע געשמאקע מיטאגען

ווי אויך אויסהאלטען א גאנצען טאג. צוגענגליכע פרייזען!!!

וועש וואשען
אויסשליסליך אין דער מילדער, אקטיווער און זיכערער אויפלעזונג
פון רינסא

רינסא נישט נור וואס זי פערטרעט אין וואשען געוועהנליכע זייף, נאר זי איבערשטייגט זיי נאך, ווייל זי פערקלענערט די מענשליכע ארבייט ביז א מינימום. רינסא וואשט קאנקורענצלאז...

די וועש ווערט ווייסער,—די קאלירען ענדערן זיך נישט,—וואלענע און פלאנעלענע „העמדלעך" שרימפען נישט איין. ביי איהר גאנצער ווירקונג, ענטהאלט רינסא נישט קיין שום שעדליכע צומישונגען, וואס זאלען „ווייסען"—

זי וואשט טאטזעכליך אליין—דאס רייבען די וועש אין דער באליע איז אינגאנצן איבריג.

רינסא
מערט פערקויפט אויסשליסליך אין פעקלעך — קיינמאל נישט „אויף דער וואג"

צום וואשען נור Rinso

דינסא איז שטענדיג „אויף דער הויך פון דער אויפגאבע"

PALMA-PATENT

וויכטיג פאר לעטניקעס

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבנוץ-געלד קויפט בעסער פאר'ן זעלבען געלד

אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ PALMA-PATENT

וואס איז פערזוכען מיט דער שוץ-מארק פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס, ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך, טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך, מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען געבעטע, שאמקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., מאלאווע-בעט. 14 זל.

רעיעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

הורט און דעטייל!
בעקוועהמע-לעטניקעס

ביליגער, ווי איבעראל!!! לעזשאקעס, פאלאחע בעטלעך, פאלאחע שטיהל און מאבגורטעקעס. — אלעס צו פאבריקס-פרייזען, איינענע אויסארבייטונג. פאר שטעטישע ווערט צוגעקנעכבען טראנספארט-קאסטען. בעט, קומט און איבערצייגט איך!

Miedziński, Łódź ul. Rzgowska 103.
7971 פראנט-געוועלב.

טויזענטער

קראנקע אויף מאגען-קאטאר, אויסבלאזונגען, קורטשען, חיישאגען, אומפערדייליכקייט, אפעטיטלאזיקייט, אלגעמיינע אפשוואכונג, האבען צוריקגעוואונען דאס געזונד, בענוצענדיג קרייטעכצער פון דעם בעריהמטען אויף דער גאנצער וועלט ד"ר דימעל, פראפעסאר פון יאגעלאנסקי אוניווערזיטעט. פאדערט די אנגעוויזענע בעריענדע בראשורע. אדרעס:

LISZKI-APTEKA

Dr. med.
L. Pikielny
ארצלאג

ספעציעל ארצט פאר נידי-האלז-און נאזען-קראנק

NAWROTS
tel. 19-99

עמפאנגט פון 7—4 אוו.

נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie", נאראמיצקא 3 פון $12^{1}/_{2}$ ביז 2 ביינאכט

מאשין-לעבער
ווערן אויסגענעהט

נארדמאן ציגל גאס 29.

אכטונג, שטריקער!

איך מאך בעקאנט, אז מיין מעכאנישע שלאסער-ווערקשטעל איז איבערגעטראגען פון נאוואמיעסקא 6

אויף 36 פאלודניאווא 36

עס ווערען געמאכט: אייזערנע טישען, רינגעל-אפאראטען, גארן-שטענדער מיט פארצעלאן-אויגען, אויסטייל-קעם, שלעסער, פערשידענע רעפעראטורען ווי אויך שווייסען. די בעשטעלונגען ווערען אויסגעפיהרט שנעל און פינקטליך.

מיט אכטונג B. WEREBEJCZYK, Łódź, Południowa 36

דער בעוואוסטער

רעסטאראן פון מ. פאגעלמאן

מאכט בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, אז ביי מיר איז צובעקומען געשמאקע

פריהשטיקען, מיטאגען און אווענטברויטען

מילכיגע און פליישיגע

מיטאגען פון 2^{50} זל. : אווענטברויט 1^{20} זל.

דער בופעט איז פערזעהן מיט אלע אויסלענדישע געטרענקען.

דער רעסטאראן איז אפען ביז 2 א זייגער ביינאכט.

מיט אכטונג מ. פאגעלמאן, צעגעלניאנא 42. טעל. 20-78

לאזט נישט הפקר אייער פערמעגען

בעסער איהר פערזיכערט אויף זאכער-מאווינונגען, קליינגט אן טעלעפאן 75-88, ווען מען איך פערזיכערן אייערע וואוינונגען, פאבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען.

7418

אינספעקטאר פון גרן-און קאפיטאל-אסעקורענץ

ח. קאנסקער, קאמיענא 9.
טעלעפאן 75-88.

מעכאנ. שלאסעריי און שווייסעריי
J. REDER
Łódź, Konstantynowska 11

כ'נעהם אן אלער-ארט שלאסעריי-ארבייט און צופאסען פערשידענע מאשינען-טיילען און שווייסונגען, פאר שטריקער ווערט געליפערט טישען מיט מעסטערס פו 30 זל. אן. פאראפינערס פון 7 זל. אן.

שלאסעריי | אייסגיסערינג

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי

אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאווע זאכען זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא ביי ה' מאנעלא ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנ־אווע זאכען, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאצ'עס. אדוואקאניעס, אינטערוועניר. ס. ספעציאליזירט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג
י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-מאבינעט מאסמעטיק.

—— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכם. נעממאן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

ביכער אויף ראטעס!

אלע ליבהאבער פון יודישען בוך האבען איצט א גוטע געלעגענהייט זיך אנצושאפען, אויסצאהלענדיג יעדע וואך קליינע ראטעס, די ווערק פון די יודישע קלאסיקער: מענדעלע, פרץ, שלום-עליכם, נאמבערג, לייוויק, אפאטאשו, גלאזמאן, ריזענם רעקסיקאן, זכרונות פון אב-קאן און אלע אויסגאבען פון די פערלאגען: „קולטור-ליגע", „בוזשאוו", יאטשקאווסקי.

די 10 בענדער פון זשאן קריסטאף מיט'ן בוך פון סט. צווייג ווענען ר. ראלאן, וואס האבען ביז איצט געקאסט 52.50 זל. בעקומט מען איצט נאר פאר 22,80

בעמ.: יעדער, וואס קויפט ביכער פאר 10 זל. ווערט בעקומען דאס בעריהמטע בוך אויף מערב—קיין נייעס פון רעמארק נאר פאר 1,50 זל.

בוכהאנדלונג נ. בעדלינסקי
אלט-שטאט 12, לינקע אפיצינע, 2-טער שטאק

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערען קר.	$4^{1}/_{2}$—$3^{1}/_{2}$
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 $4^{1}/_{2}$-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד"ר שמירגעלד נערווען און נמסטיגע קר.	2—1
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד"ר וויים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^{1}/_{2}$—$3^{1}/_{2}$

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א.וו. פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעצ. אויף פערלאנג ויזיטען אין שטאט. און לאבאראטאריום הערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

שפארט-גאדזן
קויפט
שירמס, שטעקענס
נאר אין דער ווערקשטעל

ס. פיינענבוים, נאוואמיעסקא 19

ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט ווי איבעראל ביליגער 25%.

אנגענומען פארריכטען אנגענומען אלערליי רעפעראטורן

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאז

פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעך א. א. וו.
אורין-אנאליז — 4 זל.

עלטערן!

אין מען לאנג ענוזמטירענדען חדר-שולע ווערען אנגענומען קינדער וואס לערנען און פאושעבנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, תוס-פארש, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו ועלבסט צוזאמענשטעלען, ס'ווערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן, ווי ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינטליך עברי, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ——— צוגענגליכע פרייזען!

מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי 6 קעגער אפ. רעכטס 2 שט.

אנאנסען-פרייז פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ —18 „ „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21; Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.